

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

METODICKÉ DOPORUČENÍ K REALIZACI STÁŽE PRO STUDENTY SE SPECIFICKÝMI POTŘEBAMI

Kateřina Janků (ed.)

Evaluační zpráva je jedním z výstupů projektu ESF OP VK.

Číslo Prioritní osy:	7.2
Oblast podpory:	7.2.2 – Vysokoškolské vzdělávání
Příjemce:	Ostravská univerzita v Ostravě
Název projektu:	Podpora terciárního vzdělávání studentů se specifickými vzdělávacími potřebami na Ostravské univerzitě v Ostravě
Registrační číslo projektu:	CZ.1.07/2.2.00/29.0006
Délka realizace:	6. 2. 2012 – 31. 1. 2015
Řešitel:	PhDr. Mgr. Martin Kaleja, Ph.D.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Název: Metodické doporučení k realizaci stáže pro studenty se specifickými potřebami
Autor: Kateřina Janků ed. (90%)
Hana Novohradská (10%)

Jazyková korektura nebyla provedena, za jazykovou stránku odpovídá autor.

Recenzent:
PhDr. et PhDr. Martin Kaleja, Ph.D.
Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě

© Mgr. Kateřina Janků, Ph.D.
© Ostravská univerzita v Ostravě

ISBN 978-80-7464-672-0

Obsah

ÚVOD	5
1 STUDENT SE SPECIFICKÝMI POTŘEBAMI NA VYSOKÉ ŠKOLE	7
1.1 Aktuální vymezení postižení v obecném (a občanském) kontextu	7
1.2 Klasifikace a typologie studentů se specifickými vzdělávacími potřebami v terciálním vzdělávání	13
1.3 Profesní příprava studentů se specifickými potřebami v terciálním vzdělávání	17
2 PROBLEMATIKA ZAMĚSTNANOSTI OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM (ZNEVÝHODNĚNÍM) V ČR	27
2.1 Související termín – invalidita	28
2.2 Zaměstnávání občanů se zdravotním postižením	30
3 REALIZOVANÉ STÁŽE STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI POTŘEBAMI V RÁMCI PROJEKTU NA OU V OSTRAVĚ	34
3.1 Podstata a charakteristika realizovaných profesních stáží	34
3.2 Výběr studentů a podmínky profesní stáže	35
3.3 Charakteristika vybraných zařízení	38
3.4 Evaluace realizovaných profesních stáží	44

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

3.5	Transkripce odpovědí studentů a jejich interpretace v jednotlivých závěrech	45
3.6	Transkripce vybraných odpovědí metodiků a jejich interpretace	53
3.7	Závěr a metodická doporučení	61
	POUŽITÁ LITERATURA	64
	SEZNAM PŘÍLOH:	67
	Příloha č. 1:	67
	Příloha č. 2:	72

PODPORA TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
NA OSTRAVSKÉ UNIVERZITĚ V OSTRAVĚ

Úvod

Projekt *Podpora studentů se specifickými vzdělávacími potřebami na Ostravské univerzitě v Ostravě* je u konce. Jedním z jeho klíčových úkolů bylo zajištění a realizace profesních stáží studentů se specifickými potřebami. Do této dílčí aktivity bylo zapojeno množství akademických pracovníků, zařízení a organizací, z nichž všichni se snažili o kvalitní a bezproblémové zapojení studentů se specifickými potřebami do různého druhu reálné práce. I přestože jsme prošli určitými nesnázemi, ovšem to je i v normálním životě běžnou záležitostí, podařilo se nám zajistit všem studentům se specifickými potřebami, kteří měli zájem, maximální podporu na pracovní stáži samotné a vlastní realizaci v týmu profesionálů.

Pro studenta se specifickou potřebou je praxe v terciárním vzdělávání jednou z nejdůležitějších součástí studia. Z výpovědí studentů jsme zjistili, že praxe je přínosnější pro studenta se specifickými potřebami více, než pro běžného intaktního studenta zejména z důvodu různých druhů osobních zjištění, a také možnosti uplatnění. Mnozí se studentů, pakliže nejde o studenty kombinovaného studia, u kterých jsou známé jiné faktory, nemají dostatek praktických zkušeností z vlastní profese, které se v budoucnu chtějí věnovat. Samozřejmě, je to také z důvodu nutnosti příslušné kvalifikace a vzdělání, které musí být před započítáním vlastní práce zajištěno, a jednoduše řečeno studenti nemohou bez určitého teoretického zázemí konkrétní práci vykonávat. Ovšem, pro studenty se specifickými potřebami existuje navíc problém v pracovních podmínkách, které musí být v zaměstnání předem připraveny, a organizace tak musí dopředu přemýšlet o speciálních potřebách daného člověka.

Řešení a určitou pomoc studentům se specifickými potřebami vidíme po prozkoumání jejich výpovědí a pozitivní evaluaci profesních stáží, jak ze strany studentů, tak metodiků a samotných zařízení. Jde o podporu těchto studentů ze strany univerzity samotné, již při plánování samotné praxe, a plnohodnotnou spolupráci a komunikaci s jednotlivými zařízeními a organizacemi, ve kterých je praxe realizována, a které se musí připravit nejen na práci s běžným studentem, ale zejména na práci se studentem se specifickými potřebami. Zjistili jsme, že problém zajišťování pracovních stáží i zaměstnávání osob se zdravotním postižením, je spíše teoretického rázu. Organizace se bojí přijmout absolventa se specifickou potřebou, protože nemají dostatek zkušeností s konkrétním typem postižení a snad i vzdělání, které by jim postižení přiblížilo. Závěr, který můžeme vyslovit je tedy: podpora vzdělávání všech (akademických pracovníků, zaměstnavatelů, a ostatních zúčastněných)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

v oblasti speciální pedagogiky, nepostradatelné znalosti ohledně určitých kategorií postižení, souvislosti s běžným životem a definice konkrétních potřeb člověka se zdravotním postižením.

Věříme, že i zaměstnávání osob se specifickými potřebami je možné zlepšit soustavným vzděláváním celé společnosti.

V Ostravě 5. 9. 2014

Kateřina Janků

PODPORA TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
NA OSTRAVSKÉ UNIVERZITĚ V OSTRAVĚ

1 Student se specifickými potřebami na vysoké škole

Současné trendy společnosti kladou stále větší důraz na vzdělávání, a to na co nejvyšší kvalifikaci již před příchodem mladých lidí do zaměstnání. Každý, komu není lhostejná profesní budoucnost, se snaží dosáhnout svého maxima také v rámci studia na vysoké škole. I pro běžného studenta je toto období často náročné a komplikované. Studenti musí být adaptabilní, musí být flexibilní, ekonomicky nenároční a samostatní. U studentů, kteří se rozhodnou studovat i přes své postižení, sledujeme vlastnosti jako ctíždost a pevnou vůli, rozhodnutí studium dokončit a „poprat se“ se všemi překážkami, na obdivuhodné úrovni. Ze strany univerzity, pedagogů a vědeckých pracovníků je důležité, zamyslet se nad tím, zda a jak můžeme těmto lidem pomoci na jejich cestě dlážděné spíše překážkami. Nejde nám o to slevit z nároků, odpouštět zkoušky a úkoly, ale zprostředkovat jiné formy studia, zpřístupnit studijní požadavky, adaptovat studium pro dobrou věc. Podívejme se tedy pro začátek v této první kapitole na některé stěžejní body a vymezení, a na to, kdo je vlastně student se speciálními potřebami, a co pro něj znamená terciární vzdělávání.

1.1 Aktuální vymezení postižení v obecném (a občanském) kontextu

Vnímání postižení je velmi relativní záležitostí. Postižení nelze chápat bez kontextu a závislosti na kategoriích, jakými jsou personální oblast člověka, jeho fyziologická a psychická podstata, sociální oblast, která zahrnuje život člověka v určité společnosti, za určitých podmínek a předpokládaných vztahů souvisejících například s rodinou, vzděláváním, zaměstnáváním, trávením volného času, a dalších, a také ekonomická oblast.

Vývoj pojmového aparátu, kterému dominuje termín *postižení*, můžeme sledovat v maximální míře od poloviny dvacátého století dodnes. Světová zdravotnická organizace (WHO) definovala již v roce 1980 *Mezinárodní klasifikaci poškození, omezení a postižení*. Podstatou této klasifikace bylo odstupňování určité míry funkčnosti člověka ve společnosti. Za člověka s poškozením byl označován ten jedinec, u kterého jeho tělesné, smyslové či mentální poškození nevedlo k dopadu na jeho schopnosti a dovednosti. Pokud postižení zasáhlo do života člověka v takové míře, že zúžilo některé kompetence trvale, pak mluvíme o

zjevném omezení. Třetí stupeň pak souvisí se sociální kategorií člověka, tedy se sociálními důsledky a změnami, které vyplývají z postižení organismu.

V roce 1998 Světová zdravotnická organizace nahradila pojmy poškození, omezení a postižení novými termíny *poškození, aktivita a participace*. Tento novější přístup souvisel zejména s šířením trendů sociální integrace osob s postižením ve společnosti a se zrovnoprávněním v běžném životě, který ve speciální pedagogice nejvíce vyjadřují oblasti vzdělávání, péče a speciálněpedagogická podpora, poradenství a profesní možnosti jednotlivce.

Postupem času se stále více zdůrazňuje pojem funkčnosti díky stanovené Mezinárodní klasifikaci funkčních schopností, postižení a zdraví (ICF). Jejím cílem je využití určitých stupňů postižení v různých oblastech a oborech současně. V roce 2007 se na konferenci v Miláně zástupci WHO, OECD, OSN, Rady Evropy a představitelé evropských organizací občanů se zdravotním postižením dohodli, že jako základní metodika hodnocení funkčních schopností osob s postižením, bude používána Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví - MKF (z angličtiny: International Classification of Functioning, Disability and Health-ICF). Klasifikace funkčnosti ovšem dodnes nevyužívá termínu *osoba se zdravotním postižením*. WHO totiž dospěla k závěru, že tento termín je pro osoby stigmatizující, protože hovoříme o lidech, kteří prožívají nějaký stupeň funkčního sociálního limitu nebo restriktce, proto tato klasifikace používá pojmu *disabilita* (přeložit můžeme z angličtiny jako: překážka, postižení) nebo lidé s disabilitami.

Použití klasifikace ICF můžeme shrnout následovně:

- Je to statistický nástroj pro zjišťování a dokumentaci dat;
- Je to výzkumný nástroj pro měření výsledků kvality života nebo faktorů životního prostředí;
- Je to nástroj pro zdravotní zabezpečení pro posuzování zdravotního stavu, sledování specifických podmínek, pro rehabilitaci, atd;
- Je to sociálně politický nástroj pro plánování sociálního zabezpečení a prosazování práv a sociální politiky státu. (Vítková, M., 2011 In: Opatřilová, D. , Vítková, M. , 2011)

Mezinárodní klasifikace ICF má dvě části se dvěma složkami, které je nutné sledovat, a podle daných instrukcí charakterizovat:

Díl 1: funkční schopnosti a postižení

- Tělesné funkce a struktury
- Aktivity a participace

Díl 2: faktory kontextů (souvislostí)

- Faktory životního prostředí
- Faktory personální.

Každou složku je možné vyjádřit pozitivně nebo negativně. Každá složka se skládá z různých oblastí, kategorií, které tvoří podstatu klasifikace. Stav postižení nebo zdraví je tedy definován určitými znaky, které určují míru funkčnosti jedince v kontextu s životním prostředím.

Jak uvádí L. Krhutová (2005) tvoří lidé se zdravotním postižením významnou skupinu obyvatelstva České republiky. Tvoří minoritu, která odpovídá přibližně 10% obyvatelstva. Ovšem, jak i tato autorka dále upozorňuje, nesmíme zapomínat na to, že lidé žijí v určitém prostředí, nejčastěji v rodině, tedy důsledky postižení se nevztahují pouze na jedince samotné, ale na celé prostředí, ve kterém se tito lidé vyskytují, na celý osobnostně – sociálně – ekonomický kontext člověka. (Krhutová, L. a kol., 2005)

V rámci sociálního státu a cílů veřejné politiky, je často osoba s postižením vnímána zcela rozdílně. Odlišné kompetence jednotlivých resortů a také jejich mezioborová spolupráce při řešení problematiky zdravotně postižených občanů je velmi komplikovaná. I přestože typy situací, se kterými se setkávají v běžném životě lidé bez postižení a lidé se zdravotním postižením jsou podobné, je situace člověka s postižením velmi specifická, tvoří ji bezesporu také odlišný způsob komunikace, kontaktu, možnosti participace a aktivit, apod.

Většina definic se shoduje v základním faktu, a to, že zdravotní postižení je možné charakterizovat jako odchylku ve zdravotním stavu člověka, která jej omezuje v určité činnosti (pohyb, kvalita života, uplatnění ve společnosti, profesní zaměření, atd.).

Medicínské hledisko vychází z premise, že postižení je individuální problém jedince a je přímo určené samotným nedostatkem zdraví způsobeným nemocí, zraněním aj.

Oproti tomu sociální hledisko chápe postižení nikoliv jako individuální záležitost jedince, nýbrž jako produkt vztahů a souvislostí mezi jedincem a jeho okolím. To znamená, že zde

postižení není chápáno pouze jako samotný nedostatek zdraví, ale je výsledkem vzniklých bariér mezi jedincem a okolím. (Bruthansová, Jeřábková, 2012) Podobně je tomu právě u výše uvedené klasifikace funkčnosti (ICF). Vzniklé bariéry mezi člověkem s postižením a jeho prostředím mohou mít fyzickou či sociální povahu a znemožňují tak osobě s postižením plně se účastnit společenského života, tedy socializovat se na dokonalé úrovni.

Naproti tomu Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením (2009) sice chrání práva osob se zdravotním postižením, avšak osoby se zdravotním postižením, resp. osoby se znevýhodněním jsou v této úmluvě chápány širěji, bez bližšího, třeba medicínského určení svého postižení.

Ratifikační listina České republiky, která se týká Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, byla uložena u generálního tajemníka Organizace spojených národů, depozitáře Úmluvy OSN, dne 28. září 2009. Pro Českou republiku tak vstoupila Úmluva OSN v platnost podle svého čl. 45 odst. 2 dne 28. října 2009. Na základě čl. 10 Ústavy se stala Úmluva OSN po svém vyhlášení dne 12. února 2010 součástí právního řádu České republiky. Podle téhož článku má Úmluva OSN přednost před zákonem. Úmluva uvádí, že zdravotní postižení je koncept, který se vyvíjí, a který je výsledkem vzájemného působení mezi osobami s postižením a bariérami v postojích a v prostředí, které brání jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti, na rovnoprávném základě s ostatními, atd. V článku 1 Úmluvy jsou pak osoby se zdravotním postižením vymezeny jako „...osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními...“.¹

Koncept zdravotního postižení ve vztahu k možnosti pracovat je uveden i ve studii OECD z roku 2003 pod názvem „Transforming Disability into Ability“. Tato studie definuje postižení podle určitých možností pracovní kariéry člověka s postižením, a zejména zde jde o to, jakým způsobem se má pomoci osobám se zdravotním postižením, aby se vlastními silami mohly v práci, i přes své nedostatky, nadále realizovat.²

¹ Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. Dostupné z http://www.mpsv.cz/files/clanky/10774/umluva_CJ_rev.pdf.

² Projekt OECD Transforming Disability into Ability. Dostupné z <http://www.oecd.org/general/2500472.pdf>.

V českých pracovně-právních předpisech je zdravotní postižení definováno v § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Podle tohoto zákona jsou osoby se zdravotním postižením „fyzické osoby, které jsou:

- a) orgánem sociálního zabezpečení uznány invalidními ve třetím stupni (dále jen osoby s těžším zdravotním postižením),
- b) orgánem sociálního zabezpečení uznány invalidními v prvním nebo druhém stupni,
- c) rozhodnutím úřadu práce vydaným krajskou pobočkou Úřadu práce uznány zdravotně znevýhodněnými (dále jen osoby zdravotně znevýhodněné).³

Z uvedené definice vychází i zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

Další definici zdravotního postižení můžeme najít v sociálním zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V § 3 písm. g) tohoto zákona je zdravotní postižení chápáno jako „tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na pomoci jiné osoby“, s čímž dále sociální zákon pracuje a nabízí možnosti sociální podpory osobám se zdravotním postižením.⁴

Speciální pedagogika tradičně vyzvedává vymezení postižení podle školského zákona (zákon č. 472/2011 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání). Tento dokument používá označení dítě, žák se speciálními vzdělávacími potřebami. Zákon dále klasifikuje tyto osoby do tří skupin:

- Dítě, žák *se zdravotním postižením* (osoba s tělesným, zrakovým, sluchovým postižením, s vadou řeči, s více vadami, se SPU nebo SPCH, s mentálním postižením, s autismem);
- Dítě, žák *se zdravotním znevýhodněním* (osoba zdravotně oslabená, dlouhodobě nemocná, s lehčími zdravotními poruchami);

³ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Dostupné z https://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zoz_-_24._cervna_2014.pdf.

⁴ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Dostupné z http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf.

- Dítě, žák se sociálním znevýhodněním (žáci z nevyhovujícího rodinného prostředí, s nízkým socio-kulturním postavením, ohrožení soc.patolog.jevy, děti azylantů, minoritní skupiny obyvatel).⁵

Ač máme na mysli ten či onen právní předpis, dokument nebo směrnici, všechny mají společný cíl, a to zlepšení přístupu k lidem, kteří podle normativu zdraví, vykazují určité odchylky. Je zřejmé, i podle stávajícího antidiskriminačního zákona (zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a právních prostředcích ochrany před diskriminací), že nutně musíme dbát na to, aby úroveň a kvalita života osob s určitým handicapem nebyla zanedbávána, ale naopak podporována a rozvíjena. Stále se máme co učit, stále je co zlepšovat, stále je třeba se zamýšlet i nad těmi banálními otázkami, které naopak minoritní skupinu osob s postižením trápí.⁶

Vymezení pojmu postižení vždy souvisí s oblastí života, kterou máme aktuálně na mysli. Není možné popsat stejně každého člověka se zdravotním postižením, postižení je vždy individuální záležitostí a promítá se do sociálního kontextu. (*Dítě se zrakovým postižením a jeho potřeby nelze ukázat stejně, jako člověka, který na vrcholu své kariéry přijde o zrak a stane se rovněž osobou se zrakovým postižením.*)

V závěru tohoto vymezení souhlasím se slovy L. Krhutové (2013), která zdůrazňuje fakt, že je otázkou, co vlastně máme na mysli, pokud hovoříme o člověku se zdravotním postižením. Máme na mysli tělesné nebo mentální zdraví, nebo to, co a jak tento člověk dělá nebo nedělá či nemůže dělat, zda a jak se účastní nebo neúčastní života? Anebo máme na mysli to, že je člověk po-stižen tím, jak jej vnímají a prezentují lidé kolem něj? (Krhutová, L., 2013)

Myslím, že to vše, a ještě mnoho dalšího, tvoří definici a vymezení termínu postižení, který je stále v rekonstrukci...

⁵ Zákon č. 472/2011 Sb., o o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Dostupné z <http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-472-2011-sb-kterym-se-meni-skolsky-zakon>.

⁶ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a právních prostředcích ochrany před diskriminací. Dostupné z http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=z198_2009o.

1.2 Klasifikace a typologie studentů se specifickými vzdělávacími potřebami v terciálním vzdělávání

Rovný přístup ke vzdělání je základním předpokladem zajištění sociálního začlenění, integrace a nezávislosti osob se zdravotním postižením. Vzdělání by mělo probíhat u všech lidí od útlého dětského věku až po postproduktivní období života. Pro osoby se zdravotním postižením zajišťuje většina vzdělávacích systémů (MŠ, ZŠ, SŠ, atd.) přístup k hlavnímu vzdělávacímu proudu, ale také ke speciálním programům, samozřejmě, pokud je to vhodné.

Nejvyšší dosažené vzdělání osob se zdravotním postižením bylo jednou z kategorií, kterou zkoumal Český statistický úřad v roce 2007 (Výsledky šetření o zdravotně postižených osobách v České republice za rok 2007). Při nahlédnutí do tohoto dokumentu zjistíme, že z přibližně 1,16 miliónu všech osob s postižením v naší populaci (tj. 9,87 % postižených v populaci), je vzděláno na vysokoškolské úrovni 67 tisíc z nich. Z populace zdravotně postižených tvoří toto číslo přibližně 6,5 %. V populaci bez postižení je vysokoškolsky vzděláno přibližně 7,5 % lidí, z celkového počtu obyvatel bez postižení 9,3 miliónů. Obě tato čísla nejsou statisticky příliš vzdálená, což hovoří o velmi přijatelném stavu vzdělání naší populace celkově.⁷

V terciálním vzdělávání se, na rozdíl od speciálněpedagogických klasifikací, setkáváme s jinou typologií postižení a posuzujeme diagnózy studentů podle odlišné diferenciacní stupnice. Podstatný je pro nás Metodický pokyn MŠMT č. j. 23 728/2011-30 pro financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými vzdělávacími potřebami vyplývající ze zdravotního postižení.⁸ Jak uvádí R. Kovářová (Kovářová, R. 2013 In: Kaleja, M. (ed.), 2013) tento pokyn vychází zejména z úkolů, které byly stanoveny v Národním plánu vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2010 – 2014. Kde mimo jiné také najdeme soulad s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, přijatou u nás roku 2009, ve které je zdůrazněna nutnost vytvářet také na vysokých školách optimální podmínky pro studium této skupině studentů.

⁷ Výsledky šetření o zdravotně postižených osobách v České republice za rok 2007. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/3309-08>.

⁸ Metodický pokyn MŠMT č.j. 23 728/2011-30 pro financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými vzdělávacími potřebami vyplývající ze zdravotního postižení.

V současnosti se tedy studenti se zdravotním postižením, podle platné legislativy, *nazývají studenty se specifickými potřebami*. Za východisky dané typologie se skrývá zejména finanční dopad vzdělávání studentů se specifickými potřebami. I přestože terminologicky klasifikace implikuje lékařské diagnózy a medicínský přístup, je na místě zdůraznit, že pro účely vysoké školy, a studia studentů se specifickými potřebami, je bazální funkční hledisko klasifikace, které souvisí s možnostmi daného studenta, a rovněž se zajištěním podmínek studia ze strany vysoké školy.

Typologie postižení (zvláště pro účely financování zvýšených nákladů spojených se zajišťováním studia) studentů se specifickými potřebami vypadá podle metodického pokynu (viz výše) následovně⁹:

A. Student se zrakovým postižením

A1. lehce zrakově postižený / uživatel zraku

A2. těžce zrakově postižený / uživatel hmatu/hlasu

B. Student se sluchovým postižením

B1. nedoslýchavý / uživatel verbálního jazyka

B2. neslyšící / uživatel znakového jazyka

C. Student s pohybovým postižením

C1. s postižením dolních končetin (paraplegie)

C2. s postižením horních končetin (jemné motoriky)

D. Student se specifickou poruchou učení

E. Student s psychickou poruchou nebo s chronickým somatickým onemocněním.

---

⁹ Tamtéž

Přesné definice typů postižení studentů se specifickými potřebami:

<p>Lehce zrakově postižený / Uživatel zraku (A1)</p>	<p>Osoba, jejíž zraková vada stále umožňuje práci zrakem (a to i s textem), s běžnými formáty dokumentů, včetně vizuálních. Úprava obrazu pozůstává ve zvětšování nebo jiných změnách optického charakteru, není třeba využívat odečítače obrazovky.</p>
<p>Těžce zrakově postižený / Uživatel hmatu / hlasu (A2)</p>	<p>Osoba, která pracuje buď s hmatově tištěnými dokumenty, nebo s odečítači obrazovky (v kombinaci s hmatovým displejem nebo hlasovým výstupem), který vyžaduje editovatelný formát textového dokumentu, příp. dokument obsahově i formálně adaptovaný. Jsou zde tedy zahrnuti i ti, pro něž je v tradiční terminologii vyhrazen termín těžce slabozraký, nevidomý, příp. prakticky nevidomý.</p>
<p>Nedoslýchavý / Uživatel verbálního jazyka (B1)</p>	<p>Osoba, která informace spontánně přijímá i podává prostřednictvím verbálního jazyka (ať už formou psanou nebo mluvenou), v českém prostředí primárně používá český jazyk. Jsou zde tedy zahrnuti i ti, kdo jsou z hlediska striktně medicínského neslyšící (např. později ohluchlí), nicméně se cítí být primárně mluvčími verbálního, nikoli znakového jazyka.</p>

<p>Neslyšící / Uživatel znakového jazyka (B2)</p>	<p>Osoba, která informace spontánně přijímá i podává prostřednictvím znakového jazyka, v českém prostředí primárně používá český znakový jazyk, příp. jinou formu neverbální komunikace, byť založenou na českém jazyce.</p>
<p>Pohybově postižený – s postižením dolních končetin (C1)</p>	<p>Osoba, která – s ohledem na své pohybové postižení – ke svému samostatnému pohybu nezbytně potřebuje a využívá dalších osobních zařízení, ať už se jedná o opěrné hole, nebo mechanické či elektrické vozíky. Kategorie zahrnuje tedy i ty, jejichž lékařská diagnóza primárně pojmenovává pouze příčinu (např. DMO), nikoli prokazatelné sekundární dopady primární diagnózy na funkci pohybového aparátu.</p>
<p>Pohybově postižený – s postižením horních končetin (C2)</p>	<p>Jemná motorika horních končetin je snížena natolik, že osoba není schopna operativně a efektivně vykonávat činnosti, které se se studiem běžně spojují – pořizování poznámek vlastní rukou, příp. i na klávesnici, manipulace s předměty a zařízeními, které jsou nezbytné pro plnění studijních povinností (fyzické knihy, psací potřeby, přístrojovou technika atd.), příp. manipulace s předměty běžné denní potřeby.</p>

Osoba se specifickou poruchou učení (D)	Osoba, které dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, příp. často souběžně se vyskytující ADHD (hyperaktivita s poruchou pozornosti) objektivně brání standardním způsobem plnit studijní povinnosti.
Osoba s psychickou poruchou nebo s chronickým somatickým onemocněním (E)	Osoba, které psychická porucha či onemocnění nebo chronické somatické onemocnění objektivně brání standardním způsobem plnit studijní povinnosti nebo si žádají organizačních opatření ze strany školy.

Tabulka č. 1: Klasifikace studentů se speciálními potřebami

1.3 Profesní příprava studentů se specifickými potřebami v terciárním vzdělávání

Podle Listiny základních práv a svobod člověka z roku 1996 má každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu.¹⁰

Příprava na povolání je zahájena již koncem druhého stupně základní školy například tím, že nabízíme dětem možnost středoškolského vzdělání na různé úrovni, sledujeme jejich zájmy, podporujeme jejich dovednosti, apod. Samozřejmě, co se týče dětí se specifickými potřebami, je nutné brát v úvahu již při profesní přípravě na základní a střední škole, stupeň a typ postižení.

Vedle role partnera a rodiče je profesní role jednou ze tří hlavních sociálních rolí v období dospívání. Práce je významnou součástí kvality života, zejména proto, že v práci trávíme pravidelně mnoho let mnoho času. Proto je výběr profese, a příprava na ni, je velmi žádoucí,

¹⁰ Listina základních práv a svobod. Dostupné z <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFIHAŇOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

důležitá a její správný výběr souvisí se spokojeností a seberealizací člověka, což je nejvyšší lidská potřeba.

Profesní orientaci a přípravu považujeme za dlouhodobý a proměnný proces. Rozhodující postavení má v tomto procesu škola ve spolupráci s rodinou. Ve škole se na procesu profesní kariéry podílejí zvláště výchovní poradci, ale pak také školní psychologové a poradenský tým pracovníků z pedagogicko psychologické poradny. Podporu je možné najít také v rámci poradenských středisek zřizovaných na úřadech práce, u některých středních škol, pracovních agentur a neziskových organizací, které se touto problematikou zabývají.

I přestože se pracovní budoucnost odvíjí velmi často od úrovně školního prospěchu dítěte, jsou zájmy a představy dětí mnohdy rozhodujícím (avšak také velmi oscilujícím) faktorem.

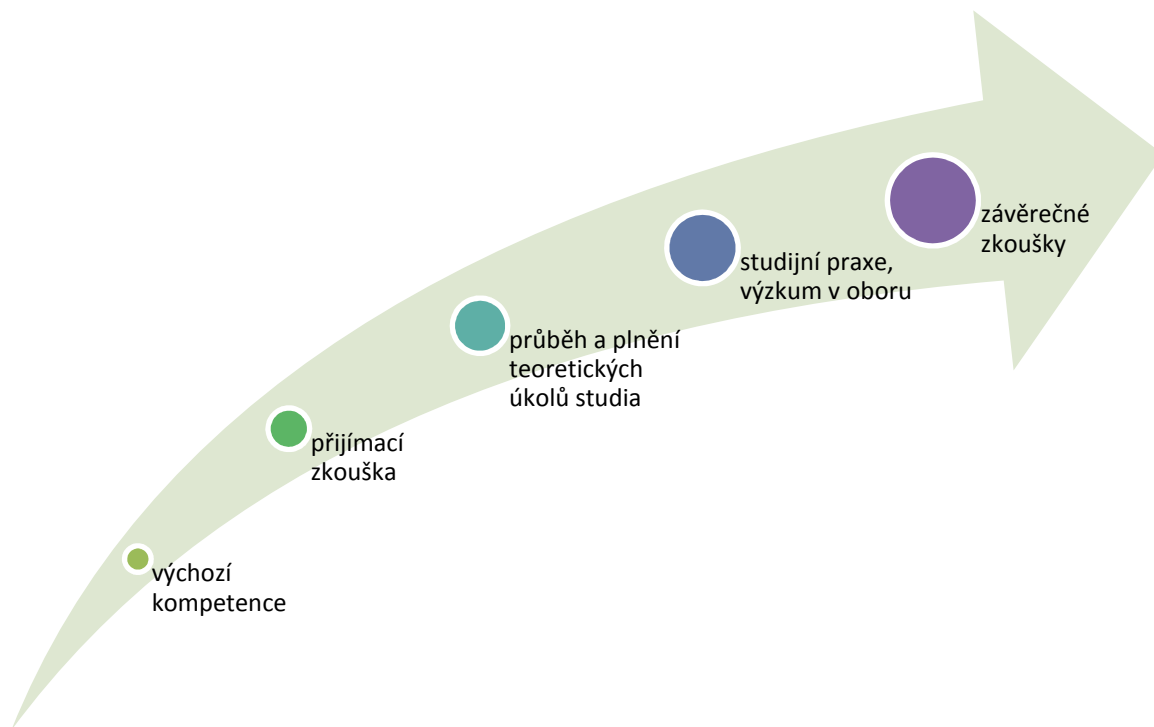
Bohužel v profesní přípravě dětí se zdravotním postižením hraje určitou roli nejenom omezení díky postižení, ale také nižší nabídka ze strany společnosti, budoucích zaměstnavatelů a různých pracovních organizací. Zjevně je tedy žádoucí co možná nejvyšší míra kvalifikace v určitém oboru, získána studiem nejen na střední škole, ale také na škole vysoké, popřípadě v určitém oboru terciárního vzdělávání. (srov. Liberdová, 2010, Pitnerová, 2012, Friedmann, 2011)

Je tedy na místě porovnat si studenta bez specifických potřeb, jeho vstup, průběh a ukončení studia, se studentem se specifickými potřebami.

Podívejme se spolu na grafické znázornění situace studenta na vysoké škole.

PODPORA TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
NA OSTRAVSKÉ UNIVERZITĚ V OSTRAVĚ

Graf č. 1: Plnění postupných kroků studia

Výchozí podmínkou pro studium kteréhokoliv studenta na vysoké škole je existence určitých kompetencí. Tyto kompetence jsou v evropském rámci pojímány jako kombinace znalostí, dovedností a postojů odpovídajících určitému kontextu a definovány jako kompetence, které všichni potřebují ke svému osobnímu naplnění a rozvoji, aktivnímu občanství, sociálnímu začlenění a pro pracovní život.

Během počátečního vzdělávání a odborné přípravy by si měli mladí lidé osvojit klíčové schopnosti na takové úrovni, aby byli připraveni na dospělost, a tyto schopnosti by si měli dále rozvíjet, zachovávat a aktualizovat v rámci celoživotního vzdělávání.

Evropský rámec zahrnuje osm oblastí klíčových kompetencí:

1. Komunikace v mateřském jazyce;
2. Komunikace v cizím jazyce;

3. Matematické kompetence a základní kompetence v oblasti vědy a technologií;
4. Kompetence v oblasti digitálních technologií;
5. Kompetence učit se učit;
6. Sociální a občanské kompetence;
7. Smysl pro iniciativu a podnikatelské myšlení;
8. Kulturní povědomí a vyjádření. ¹¹

Společným prvkem pro všechny typy kompetencí je soubor určitých vlastností jedince, které ovlivňují jeho pracovní výkonnost, čili základní schopnosti a způsobilosti k dobrému výkonu práce.

Ryze individuální disponování kompetencemi zahrnuje zvláště *sociální kompetence, kompetence ve vztahu k vlastní osobě a kompetence v oblasti metod.* (Belz, Siegrist, 2001)

Příkladově si pod sociální kompetencí můžeme představit:

- schopnost týmové práce
- kooperativnost
- schopnost čelit konfliktním situacím
- komunikativnost.

Sociální kompetence úzce souvisí se sociální percepcí – tj. vnímání v sociálním kontextu – tedy vnímání jiných osob, vztahů, situací, ale také sama sebe. Zahrnout zde můžeme především poznávání lidí, pozornost k odlišnostem a konstruktivní postoje k nim, rizika chyb při poznávání lidí, poznatky o sociální a emoční inteligenci, dovednostech potřebných pro poznávání druhých, poznatky o úskalích sociální percepce. Sociální percepci ovlivňují jednak informace (fyzický zjev, expresivní a jiné motorické projevy, verbální chování), proměnné vnímajícího (předcházející pocity a poznatky o vnímaných stimulech, sebepojetí, cena hodnoty akcí stimulující osoby apod.) a dojmy ze stimulující osoby (atribuce rysů osobnosti a ostatní kognice, současné pocity vůči vnímanému apod.). (Nakonečný, 1999)

¹¹ Klíčové kompetence definované Evropským parlamentem a Radou Evropské unie. Dostupné z <http://www.nuov.cz/koncepce-kk>.

Kompetence ve vztahu k vlastní osobě můžeme shrnout jako:

- nakládání s vlastními hodnotami a normami
- schopností sebereflexe a zpětné vazby
- schopností posuzovat se a dále se vyvíjet
- vědomým rozvíjením hodnot.

V oblasti metod pod kompetence zahrnujeme:

- plánovité uplatňování odborných znalostí, které je systematické a cílené
- schopnost tvořivosti a inovačního vytváření
- strukturování a klasifikace informací
- schopnost dávat věci do kontextu a souvislostí
- kritické přezkoumávání v zájmu dosažení informací
- zvažování šancí a rizik.

Získávání klíčových kompetencí je celoživotní, individuální proces, který slouží k rozvoji osobnosti. Získávat kompetence znamená mít schopnost a být připraven učit se po celý

život. Učit se můžeme celý život, i jako dospělí. Učit se učit – tím rozumíme kompetentní způsob, jakým dospělý člověk přijímá s tvůrčím duchem, samostatně a přiměřeně situaci a celoživotní výzvu, aby pro něj byl život učením a učení životem. (srov. Belz, Siegriest, 2001 In Kovářová, R., Janků, K., 2008)

Zřejmě nejdůležitějšími součástmi kompetencí studenta na vysoké škole jsou znalosti, dovednosti a zkušenosti zejména z oboru, který studuje.

Nyní si položme otázku: „*Jsou výchozí kompetence studenta vysoké školy se specifickými potřebami stejné jako výchozí kompetence studenta bez specifických potřeb?*“.

Odpověď na tuto otázku není, a ani nemůže být, jasná a exaktní, stejně tak, jako odlišné typy studentů a jejich individualita a osobnost. Individualita každého člověka udává míru dosažených kompetencí, se kterými musí člověk počítat, a také pracovat. Závěrem se tedy dá (optimisticky) říci, že výchozí kompetence studentů „s“ i „bez“ specifických potřeb by mohly být stejné.

Přijímací zkoušky studenta se specifickými potřebami

Přijímací zkoušky ke studiu na vysokou školu jsou oficiálně odlišné pro studenty bez, a se specifickými potřebami, pakliže student se specifickými potřebami vyžaduje modifikaci přijímacího řízení. Podmínky pro přijetí ke studiu jsou obecně stanoveny platnou legislativou¹², ovšem určité podmínky může dle § 49 tohoto zákona stanovit příslušná fakulta nebo univerzita. Přijímací řízení se zahajuje doručením přihlášky ke studiu na vysoké škole nebo její součásti, která uskutečňuje příslušný studijní program. Přijímací zkouška může být na základě rozhodnutí rektora zrušena, organizována příslušnou fakultou/ústavem nebo organizována společností www.scio.cz, s.r.o. – vždy je nutné respektovat konkrétní podmínky vybraného oboru.

Podle Metodického pokynu MŠMT¹³ může vysoká škola dostat na studenta se specifickými potřebami příspěvek, avšak tento student musí prokázat:

- Doklad o zdravotní postižení podle zákona o zaměstnanosti¹⁴ nebo
- Doklad o invaliditě podle zákona o důchodovém pojištění¹⁵ nebo
- Doklad o specifické poruše učení (závěr z psychometrických testů) nebo
- Doklad o psychické poruše (lékařská zpráva),
- Specifické vzdělávací potřeby, prokazatelné diagnostikou, která předchází přijímacímu řízení, a při níž škola praktickým způsobem ověří dopad lékařské nebo psychologické diagnózy na komunikaci uchazeče při aktivitách nezbytných pro studium zvoleného oboru, současně škola ověří minimální kompetence uchazeče tak, aby byla zajištěna maximální kvalita poskytovaných služeb. (srov. In: Kaleja, M., Kovářová, R., Zezulková, E., Franiok, P., 2012)

Přijímací řízení studentů se specifickými potřebami na Ostravské univerzitě v Ostravě spadá rovněž pod kompetence Centra Pyramida. V roce 2012 byl zpracován metodický podklad s názvem Metodika podpory a vyrovnávání podmínek při studiu studentům se specifickými vzdělávacími potřebami na Ostravské univerzitě v Ostravě, který byl v roce 2014

¹² Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách

¹³ Metodický pokyn MŠMT č. j. 23728/2011-30 pro financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami vyplývajícími ze zdravotního postižení.

¹⁴ Zákon č. 435/2004 Sb.

¹⁵ Zákon č. 155/1995 Sb.

aktualizován. V tomto dokumentu najdeme postupy přijímacího řízení v článku 2 s názvem Přijímací řízení.¹⁶

Vlastní studium

Po úspěšném zařazení studenta do studijního oboru, tedy, po jeho úspěšném přijetí, následuje období plnění studijních povinností a úkolů, teoretické studium. Podle finální verze Analýzy současné situace studentů se specifickými nároky na vysokých školách¹⁷ je možné zajistit studentům systém určité podpory. Podpora je zde chápána jako soustava (systém či subsystém v rámci terciárního vzdělávání nebo celé vzdělávací soustavy) legislativních a organizačních opatření, dále zdrojů, intervencí a služeb zajišťovaných uvnitř i vně vzdělávací instituce, které mají působit uceleně a koordinovaně tak, aby ve výsledku pozitivně působily na příjemce podpory (studenta) ve všech fázích vzdělávání (před vstupem do školy, na počátku, v průběhu studia i ve fázi přechodu do světa práce) tak, aby bylo v rámci zvoleného studijního programu co nejefektivněji dosaženo očekávaných plnohodnotných výsledků učení a studia. Prioritní funkcí specifických systémů podpory pro studenty se SVP je pomáhat odstraňovat, snižovat a překonávat bariéry, které se vyskytují ve fyzickém prostředí škol, v oblasti řízení a v organizaci vzdělávacího procesu, v přístupu k informacím, ale také ve sféře jednání a postojů.¹⁸

Podpora, která souvisí s kvalitní prací a s plnohodnotným studiem studenta se specifickými potřebami zahrnuje:

- Hmotnou a finanční podporu
- Poradenství
- Přístupné studijní materiály a zdroje informací
- Samotnou výuku a hodnocení studenta
- Úpravy v obsahu výuky

¹⁶ Kol. autorů. Metodika podpory a vyrovnávání podmínek při studiu studentům se specifickými vzdělávacími potřebami na Ostravské univerzitě v Ostravě. Centrum Pyramida. Ostrava: OU, Repronis, s.r.o., 2012. ISBN 978-80-7464-129-9.

¹⁷ Kol. autorů. Analýza současné situace studentů se specifickými nároky na vysokých školách. Praha: Alevia, MŠMT. 2010. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/14467>.

¹⁸ Kol. autorů. Analýza současné situace studentů se specifickými nároky na vysokých školách. Praha: Alevia, MŠMT. 2010. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/14467>.

- Zajištění procesů pro kontrolu kvality všech opatření
- Příprava studenta i školy před zahájením studia
- Spolupráce se studenty s postižení
- Snaha zajištění podpůrných služeb
- Možnost individuálního plánování. (srov. Borland, 1999, Vickerman a Blundellová, 2010 In: Kol. autorů, 2010)

Na základě určitých kritérií je možné rozdělit systém podpory následujícím způsobem:

Opatření na úrovni národního vzdělávacího systému, případně na nadnárodní rovině:

- *Všeobecná opatření na úrovni národního vzdělávacího systému* – národní politika vyrovnávání příležitostí, legislativa obecná (například tzv. antidiskriminační zákon)
- *Specifická opatření na úrovni národního vzdělávacího systému* – národní strategie pro zpřístupňování vysokoškolského studia, legislativa speciální (zaměřená na vzdělávací systém a na vysoké školství)
- *Opatření, která vznikají jako spolupráce několika vysokoškolských institucí či pracovišť* (například společný projekt knihovny elektronických knih informačních pramenů, občanská sdružení, která podporují studium osob se SVP – např. organizace Uniability v Rakousku), společné projekty a pracoviště určená studentům různých škol

Organizovaná (formální) opatření na úrovni jedné vysokoškolské instituce:

- *Institucionální politika, strategie podpory studentů a organizační opatření* zavedená jednou vysokou školou (např. předpisy, standardy a jiné vnitřní dokumenty, studijní a zkušební řády)
- *Odstraňování fyzických bariér v prostředí, mobilita osob s tělesným a zrakovým postižením* (zajištění účasti na akademickém životě, bezbariérový – pokud možno samostatný – přístup do učeben, stravovacích zařízení, kolejí, knihoven aj.)
- *Studijní podpora* – distribuce informací pro studenty se SVP, zpřístupňování obsahu výuky, zajištění informačních zdrojů pro studium (např. knihovny, databáze), specifické přístupy během vysokoškolské výuky, způsoby hodnocení studijních výsledků aj.
- *Informační a poradenská podpora* – práce poradenských pracovišť, poradenství studijní, speciálně pedagogické, psychologické, sociální, profesní a kariérové)
- *Další materiálně technická podpora*, asistivní technologie
- *Přímá finanční podpora*, stipendia, odměny aj.

Neformální podpora – využití jiných než institucionálních zdrojů, například rodina, spolužáci, sociální síť.¹⁹

Je zřejmé, že pokud se student rozhodne využít některé oblasti podpory na vysoké škole, pak by měla škola s podporou souhlasit a podpořit jej (pokud ovšem student prokáže specifické potřeby v důsledku svého postižení). Stále se ale také setkáváme se studenty, kteří i přes své postižení a jeho následky, podporu nevyžadují a chtějí se tak, i přes problémy, které nastanou, vyrovnat svým spolužákům, ať už v rámci střední nebo později vysoké školy.

Velký zlom nastává v průběhu studia v období, kdy studenti nastupují na praxi, ať už průběžnou nebo souvislou. Praktické zkušenosti, jak uvádí Novohradská (2013 In: Kaleja, M., ed., 2013), jsou pro úspěšnost v oboru neméně důležité, a pokud si student může vše vyzkoušet již v průběhu studia, pak získává cenné zkušenosti. Na některých vysokých školách je praxe součástí studia, mezi obory, kde je praxe povinnou součástí studia patří studium učitelství a medicíny. Mnohé vysoké školy spolupracují, jak dále autorka uvádí, s potenciálními zaměstnavateli, kteří mají také přehled o tom, jak jsou na tom jejich budoucí zaměstnanci nejen po stránce teoretické, ale rovněž praktické. (Novohradská, H., 2013 In: Kaleja, M., ed., 2013)

Samozřejmě, praxe je výhodná pro obě strany, nejen pro zaměstnavatele a organizace, protože díky ní si také studenti mohou spojit adekvátně teorii s realitou. Ovšem, je nutné uvědomit si, že pokud není průběžná nebo souvislá praxe studentů se speciálními potřebami připravená předem, může místo pozitivního přínosu mít spíše negativní efekt pro studenta i pro organizující zařízení. I zde je rozhodující způsob, jakým jsou podávány studentovi informace, volba a existence vhodné komunikace, je žádoucí modifikace podmínek praxe, a možnost adaptace pravidel, přístupu, kontroly praxe, atd. Na druhou stranu se student se specifickými potřebami výhodně seznámí s realitou studovaného oboru, která je pro něj jistě velmi hodnotná, a na rozdíl od běžného studenta často také jediná a tím bezvýhradně obohacující.

Vysokoškolské studium je v dnešní době jistě velmi výhodné, co se týče budoucího zaměstnání a výběru profese. Je nesporné, že vysokoškoláci, v porovnání s lidmi s nižším

---

¹⁹ Kol. autorů. Analýza současné situace studentů se specifickými nároky na vysokých školách. Praha: Alevia, MŠMT. 2010. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/14467>.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

vzděláním, mají lepší pracovní uplatnění, jsou lépe finančně ohodnoceni a nejsou tolik ohroženi nezaměstnaností, jejíž míra celosvětově roste.

PODPORA TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
NA OSTRAVSKÉ UNIVERZITĚ V OSTRAVĚ

2 Problematika zaměstnanosti osob se zdravotním postižením (znevýhodněním) v ČR

Stejně jako každý občan, stojí také člověk se zdravotním postižením, na prahu své dospělosti před volbou své budoucí práce, své profese. Už ve starším školním věku se průběžnou formou diagnostiky, která se zaměřuje na profesní orientaci u žáků se specifickými vzdělávacími potřebami, sledují tyto faktory:

- profesní zájmy a jejich trvání
- psychické předpoklady pro povolání (event. kontraindikace vzhledem k druhu a závažnosti postižení do budoucna)
- úroveň zručnosti
- laterálita
- pracovní návyky a předpoklady
- pracovní tempo a vytrvalost
- unavitelnost a odolnost vůči zátěži (spektrum užívaných mechanismů v zátěži)
- schopnost dorozumět se a komunikovat (s ostatními členy pracovního kolektivu, úroveň a rychlost dorozumívání)
- schopnost spolupráce
- samostatnost a nutná míra dopomoci
- nároky na přizpůsobení pracoviště vzhledem k postižení
- možnost uplatnění v praktickém životě (vzhledem k vybranému oboru, jeho požadavkům v daném regionu, ale i z hlediska osobnostních předpokladů a možností žáka s postižením). (Pitnerová, 2012)

Volba budoucího povolání, a tedy také cesty k němu – vzdělání, se odvíjí také od rodinného prostředí a vlivu na jedince, ekonomické situace člověka a jeho rodiny, a rovněž přístupu ke vzdělání.

Profesní orientace občanů se zdravotním postižením má různou strukturu a odvíjí se pravděpodobně nejvíce od důsledků postižení samotného v medicínském smyslu. Důležitým se jeví, jak uvádí kupříkladu Opatřilová, D., Procházková, I. (2011) stanovení reálného profesního cíle a perspektivy, která ze zvolené profesní dráhy vyplývá.

Vhodné zaměstnání, které je definováno zákonem (zákon o zaměstnanosti č. 367/2011 Sb.) a tudíž jeho charakteristika platí rovněž pro osoby s postižením, je takové zaměstnání:

- Které zakládá povinnost odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti;
- Jehož délka pracovní doby činí nejméně 80% stanovené týdenní pracovní doby;
- Které odpovídá zdravotní způsobilosti fyzické osoby a pokud možno její kvalifikaci, schopnostem, dosavadní délce doby zaměstnání, možnosti ubytování a dopravování dosažitelnosti zaměstnání.²⁰

Člověk, který se dostává do role zaměstnance, popřípadě si volí svou profesi a kariéru, musí disponovat mnoha fakty a informacemi, které souvisí s legálním zaměstnáváním občanů v České republice. Níže v dalších částech textu se pokusíme nastínit určitá specifika zaměstnávání osob se zdravotním postižením u nás aktuálně.

2.1 Související termín – invalidita

I přestože je termín *invalidita* v odborné terminologii a historicky spíše zastaralým až pejorativním výrazem, v současnosti se stále užívá v běžném laickém slovníku, a rovněž je pojmem, kterým disponuje platná legislativa. Bohužel se s ním můžeme setkat i v rámci mnoha mediálních zpráv a také žurnalistických sdělení. Podívejme se tedy společně na možnosti využití tohoto výrazu.

Invaliditu můžeme definovat jako ztrátu nebo snížení pracovní schopnosti člověka. Obvykle se jedná o snížení pracovní schopnosti z důvodu onemocnění, postižení nebo úrazu (důsledkem havárií, dopravních nehod, apod.). Dříve se používalo rozdělení částečná a plná invalidita. V současnosti (od 1. 1. 2010) česká právní norma rozeznává tři stupně invalidity, a to podle míry poklesu pracovní schopnosti člověka.

1. stupeň - o 35 - 49%

2. stupeň - o 50 - 69%

3. stupeň - o více než 70%.

²⁰ Zákon o zaměstnanosti č. 367/2011 Sb.

Jak uvádí Bruthansová, Jeřábková (2012) invaliditu lze chápat jako dlouhodobě trvající nepříznivý zdravotní stav vedoucí buď k neschopnosti soustavné výdělečné činnosti, nebo k zásadnímu poklesu výdělku, případně k neschopnosti soustavné přípravy na povolání. Sociální solidarita státu se pak projevuje v poskytování dávek, jejichž účelem není kompenzovat zdravotní postižení jako takové, ale do jisté míry nahradit neschopnost soustavné výdělečné činnosti, pokles výdělku a ztížení společenského uplatnění. Pojem invalidita je tedy spojen s vyjádřením pracovní činnosti. (Bruthansová, D., Jeřábková, V., 2012)

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (ve znění pozdějších předpisů) uvádí definici i klasifikace invalidity ve smyslu přiznání dávek a výhod při zaměstnávání člověka mimo jiné se zdravotním postižením.

Invaliditou se nezabývá pouze sociální resort České republiky, ale řada dalších oblastí a vědních oborů. Termín invalidita se používá v mnoha souvislostech. Z medicínského hlediska lze invaliditu chápat jako určité stadium onemocnění, které zpravidla již nelze zcela vyléčit. Invalidita z ekonomického hlediska s sebou přináší zpravidla pokles finančních příjmů jedince, a tím pokles jeho životní úrovně, v neposlední řadě i zhoršené uplatnění na trhu práce. Sociologické hledisko se zabývá sociálními důsledky a rozdílností socializace a resocializace člověka s invaliditou, stanovenou v rámci lékařského vyšetření. Z právního hlediska pak musí invalidita odpovídat podmínkám stanoveným v příslušných právních předpisech.

Na rozdíl od nemoci, je podle Tomeše (2010), invalidita již dlouhodobě či trvale ustáleným stavem a lze změřit její dlouhodobé nebo trvalé důsledky. V moderním pojetí se invalidita měří mírou zbylého potenciálu schopnosti k dalšímu životu a práci. Invaliditu nelze považovat za handicap - v současné době je tento termín nahrazen termínem disabilita - nelze ji rovněž považovat za nemoc, je to stav, který se může, ale také nemusí v dlouhodobé perspektivě změnit, daná osoba jej musí brát jako realitu, se kterou se musí naučit žít. V českém pojetí se invalidita chápe spíše jako předčasné stáří než jako prodloužená nemoc. (Tomeš, I., 2010)

2.2 Zaměstnávání občanů se zdravotním postižením

Zaměstnanost občanů v České republice je legislativně vymezena v zákoně č. 367/2011 Sb., o zaměstnanosti.²¹ V tomto dokumentu najdeme úpravu a zabezpečení státní politiky zaměstnanosti, řeší vztahy mezi státem a zaměstnavatelem, odbornými organizacemi a dalšími subjekty, a také definuje podmínky a pravidla zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Terminologicky se právě v tomto zákoně setkáváme s výrazem *invalidita*, a to v kontextu zaměstnávání *osob plně invalidních a částečně invalidních*. Nahrazeno bylo terminologické spojení *osoba se změněnou pracovní schopností* za *osoba zdravotně znevýhodněná*. (Opatřilová, Procházková, 2011)

Za osoby se zdravotním postižením považuje zákon o zaměstnanosti:

1. Fyzické osoby, které byly orgánem sociálního zabezpečení uznány *plně invalidní* (tyto osoby jsou považovány automaticky za osoby s těžším zdravotním postižením). Plně invalidní osoba prokazuje svůj statut rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení, nebo potvrzením okresní (Pražské) správy sociálního zabezpečení o tom, že byla uznána osobou plně invalidní, nebo Rozhodnutím o přiznání plného invalidního důchodu.
2. Fyzické osoby, které byly orgánem sociálního zabezpečení „Rozhodnutím“ uznány *částečně invalidní*. Částečně invalidní osoba prokazuje svůj statut osoby se zdravotním postižením rozhodnutím, nebo potvrzením České správy sociálního zabezpečení o tom, že byla uznána osobou částečně invalidní, nebo Rozhodnutím o přiznání částečného invalidního důchodu, nebo potvrzením o částečné invaliditě.
3. Fyzické osoby, které byly rozhodnutím orgánu sociálního zabezpečení uznány za osoby *zdravotně znevýhodněné*. Osoba zdravotně znevýhodněná (dříve osoba se ZTP) potvrzuje svůj status třemi rozhodnutími:
  - Rozhodnutí o změně pracovní schopnosti a o změně pracovní schopnosti s těžším zdravotním postižením
  - Rozhodnutí o uznání osoby zdravotně znevýhodněné

²¹ Zákon č. 367/2011 Sb., o zaměstnanosti. Dostupné z <http://www.portal-vz.cz/getmedia/47504f98-918a-4370-9b2b-348aab07ca33/367-2011-Sb>.

- Rozhodnutí o zdravotním znevýhodnění úřadu práce.

Všem těmto osobám je na trhu práce poskytována zvýšená a ochranná péče. (Červinka, Hůrka, 2009)

Je pro nás podstatné uvést si fakta o možnostech uplatnění jedinců se zdravotním postižením. Tyto možnosti se nacházejí zejména v:

- Integrovaném uplatnění na běžném trhu práce,
- Podporovaném zaměstnávání,
- Chráněných dílnách.

Lidé se zdravotním postižením se mohou uplatnit obecně na volném trhu práce nebo na chráněném trhu práce. Na chráněném trhu práce se jedná o chráněná pracovní místa a o chráněné pracovní dílny.

V naší republice je realizována tzv. aktivní politika zaměstnanosti, kterou realizují úřady práce a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Aktivní politika je souhrnem opatření, která směřují k zajištění maximální možné zaměstnanosti občanů České republiky. Mezi nástroje, jimiž je aktivní politika zaměstnanosti zaštiťena, patří podle zákona o zaměstnanosti (č. 367/2011 Sb.)

- Rekvalifikace,
- Investiční pobídky,
- Veřejně prospěšné práce,
- Účelná pracovní místa,
- Překlenovací příspěvky,
- Příspěvek na dopravu zaměstnanců,
- Příspěvek na zapracování,
- Příspěvek na nový podnikatelský program,
- Poradenství,
- Podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením (zde patří i pracovní rehabilitace),
- Cílené programy k řešení nezaměstnanosti.

Povinnost zaměstnávat osoby se zdravotním postižením má každý zaměstnavatel, který zaměstnává v průměrném ročním počtu více než 25 zaměstnanců v pracovním poměru.

Tento povinný podíl činí 4%. Ovšem, tuto povinnost mohou zaměstnavatelé plnit následujícím způsobem:

- Zaměstnáváním v pracovním poměru
- Odebíráním výrobků nebo služeb od zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají více než 50% zaměstnanců, kteří jsou osobami se zdravotním postižením, nebo zadáváním zakázek těmto zaměstnavatelům nebo odebíráním výrobků nebo služeb chráněných pracovních dílen provozovaných občanským sdružením, státem registrovanou církví nebo náboženskou společností nebo církevní právnickou osobou nebo obecně prospěšnou společností nebo zadáváním zakázek těmto subjektům, nebo odebíráním výrobků či služeb od osob zdravotně postižených, které jsou osobami samostatně výdělečně činnými a nezaměstnávají žádné zaměstnance, nebo zadáváním zakázek těmto osobám.
- Odvodem do státního rozpočtu.

V České republice existuje, vzhledem k zaměstnávání osob s postižením, funkční nástroj – pracovní rehabilitace. Jejím cílem je zajistit podporu lidem se zdravotním postižením při hledání, získání a udržení zaměstnání. Pracovní rehabilitaci zabezpečují úřady práce a může být na jedné straně chápána jako určitý integrační program, který je součástí aktivní politiky zaměstnanosti státu, ovšem také jí můžeme porozumět jako dílčí oblasti sociální podpory člověka s postižením.

Bohužel, ze statistik se dozvídáme, že počet osob se zdravotním postižením, které využili pracovní rehabilitaci v roce 2010, vzrostl oproti roku 2009, ale stále není dostačující. V roce 2010 využilo pracovní rehabilitaci 120 osob se zdravotním postižením a byly vynaloženy náklady ve výši 3 594 000,- CZK (146 100 EUR). Vzhledem k tomu, že k 31. 12. 2010 bylo evidováno úřady práce 69,5 tis. uchazečů o zaměstnání – osob se zdravotním postižením, je počet poskytnutých rehabilitací velmi nízký. Ze zkušeností – od zástupců agentur podporovaného zaměstnávání – je patrné, že pobočky Úřadu práce ČR (s několika málo výjimkami) pracovní rehabilitaci aktivně samy nenabízejí.²²

²² Uvedeno v: Kol. autorů. Alternativní zpráva pro výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením. 2011. Dostupné z <http://www.nrzp.cz/images/PDF/Alternativni%20zprava%20def.pdf>.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

V závěru tohoto krátkého vstupu do problematiky o zaměstnanosti osob se zdravotním postižením se podíváme na statistiku zaměstnávání. V Alternativní zprávě pro výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením z roku 2011 jsou uvedeny následující údaje.

„...V roce 2009 bylo zaměstnáno 62 900 zdravotně postižených mužů a 46 200 zdravotně postižených žen. V tomto roce činil počet evidovaných osob se zdravotním postižením ucházejících se o zaměstnání 67,7 tisíc, což je 12,6 % z celkového počtu uchazečů o zaměstnání. Na jedno volné pracovní místo určené pro osoby se zdravotním postižením připadalo průměrně 38,2 uchazečů se zdravotním postižením, což byl téměř dvojnásobek oproti roku 2008. V roce 2010 počet uchazečů o zaměstnání se zdravotním postižením mírně vzrostl, ke konci roku jich bylo v evidenci úřadů práce 69,5 tisíc, což je 12,4 % z celkového počtu uchazečů o zaměstnání. V roce 2010 na jedno volné pracovní místo určené pro osoby se zdravotním postižením připadalo průměrně 35,9 uchazečů...“²³

---

²³ Kol. autorů. Alternativní zpráva pro výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením. 2011. Dostupné z <http://www.nrzp.cz/images/PDF/Alternativni%20zprava%20def.pdf>.

3 Realizované stáže studentů se specifickými potřebami v rámci projektu na OU v Ostravě

Poslední kapitola tohoto textu bude věnována shrnutí a evaluaci profesních stáží studentů se specifickými potřebami na Ostravské univerzitě v Ostravě. Profesní stáže byly realizovány v rámci projektu *Podpora terciárního vzdělávání studentů se specifickými vzdělávacími potřebami na Ostravské univerzitě v Ostravě*. Právě jedna z klíčových aktivit tohoto projektu si kladla za cíl podpořit profesní přípravu studentů se specifickými vzdělávacími potřebami (SVP) a se socio-ekonomickým znevýhodněním (SEZ).

3.1 Podstata a charakteristika realizovaných profesních stáží

Klíčovým výstupem profesních stáží byla podpora studentů se SVP a studentů se socio-ekonomickým znevýhodněním, kteří se tak mohli realizovat u budoucího potenciálního zaměstnavatele. Délka stáže byla stanovena na 80 hodin práce. Studenti, kteří byli osloveni a vybráni na základě evidence v Centru Pyramida v Akademickém roce 2012/2013 a v Akademickém roce 2013/2014, byli zařazeni na různé pracovní pozice podle svých možností a druhu studovaného oboru. Aktuální počet zrealizovaných stáží je 9.

Pro doplnění informací o studentech se SVP na OU uvádíme níže tabulku s počty registrovaných studentů se SVP od doby vzniku Centra Pyramida v AR 2008/2009, počty úspěšných absolventů se SVP i studentů, kteří studium z nejrůznějších důvodů ukončili. Studenti se socio-ekonomickým znevýhodněním nejsou v Centru Pyramida evidováni.

Akademický rok	aktivní studenti registrovaní v CP	úspěšně absolvovalo studium	studium nedokončilo	pokračují ve studiu
2008/2009	13	3	6	4
2009/2010	25	2	7	16

2010/2011	25	7	6	12
2011/2012	30	2	5	23
2012/2013	34	6	2	26
2013/2014	51	9	6	36

Tabulka č. 2: Počty studentů registrovaných v Centru Pyramida

3.2 Výběr studentů a podmínky profesní stáže

Vytýčili jsme si několik *obecných podmínek profesní stáže* studentů se SVP a studentů se SEZ vzhledem k různorodosti studovaných oborů zapojených fakult OU v Ostravě do projektu *Podpora studentů se SVP*.

Podmínky profesní stáže:

- Stáž je určena pro aktivní studenty OU se SVP a studenty se SEZ.
- Stáž musí být uskutečněna v organizaci dle studovaného oboru studenta se SVP nebo studenta se SEZ.
- Řešitel projektu musí přiřadit studenta se SVP nebo studenta se SEZ k vykonání profesní stáže.
- Délka stáže je stanovena na 80 hodin, přičemž minimální denní rozsah je stanoven na 4 hodiny denně, maximální počet hodin se odvíjí od individuálních zvláštností jednotlivých organizací.
- Před nástupem na stáž se seznámí student se zněním zákona č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a seznámení s tímto zákonem stvrdí student po nástupu na stáž svým podpisem.
- Při nástupu na stáž projde v rámci organizace proškolením BOZP. Absolvování tohoto vstupního školení stvrdí student podpisem.
- Na stáž dochází student v předepsaných termínech a řídí se pokyny metodika stáže organizace (osoba pověřená vedením stáže z řad zaměstnanců dané organizace).
- Po ukončení stáže student vyplní formulář Evaluační hodnocení organizace a kvality profesní stáže, předloží časový rozvrh účasti na jednotlivých aktivitách.

- Na základě hodnocení studenta se SVP a SEZ metodikem stáže organizace rozhodne řešitel projektu o uznání jako úspěšného absolventa profesní stáže studenta se SVP nebo studenta SEZ.

Obecný obsah profesní stáže byl nastaven tak, aby v něm mohly být zakomponovány činnosti vycházející z různých oborů studentů se SVP nebo studentů se SEZ, kteří se do projektu zapojili.

Student na profesní stáži:

- Konzultuje a plánuje činnosti s metodikem stáže v organizaci a řídí se pokyny metodika stáže organizace (osoba pověřená vedením stáže z řad zaměstnanců dané organizace).
- Praktikuje v odborných činnostech, účastní se náslechnů ve výuce.
- Asistuje učiteli, vychovateli, odbornému pracovníkovi při všech profesních činnostech a aktivitách v rozsahu stanoveném metodikem.
- Účastní se v zařízení, organizaci, všech realizovaných forem spolupráce např. s poradenskými pracovníky, spolupracujícími institucemi, rodiči.
- Podílí se na speciálně pedagogických, edukačních, reedukačních a kompenzačních činnostech s klienty zařízení, jedinci i skupinami, dětmi a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Hodnotí vlastní práci, přizpůsobuje své přístupy potřebám a činnostem klientů v sociálních nebo zdravotnických zařízeních, popř. dětem a žákům ve školských zařízeních.
- Seznamuje se s různými formami pedagogické dokumentace, dokumentace klientů zdravotnických a sociálních zařízení.
- Seznamuje se s novými edukačními, rehabilitačními a kompenzačními metodami a formami práce školských, sociálních a zdravotnických zařízení.
- Podílí se na přípravě edukačních, rehabilitačních a kompenzačních pomůcek.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

Zajištění profesních stáží studentů se SVP a SEZ a monitoring studentů

Do současné doby pracovní stáž absolvovalo 9 studentů.

Profesní stáž byla určena a koncipována primárně pro studenty se SVP a pro studenty se SEZ. Vlastní realizaci profesních stáží předcházela v období ZS AR 2012/2013 fáze monitoringu a výběru vhodných adeptů stáže. Tato fáze monitoringu předpokládala velmi úzkou spolupráci akademiků ze všech fakult OU, zejména fakultních koordinátorů, pracovníků Centra Pyramidy - centra podpory studentů se specifickými potřebami. Ke spolupráci byli přizváni i poradci speciálně pedagogického poradenství Centra Pyramidy, kteří poskytují poradenství a konzultace uchazečům a studentům se SVP. Při vyhledávání vhodných adeptů profesní stáže studentů se socio-ekonomickým znevýhodněním byla navázána spolupráce se studijním oddělením PdF OU. Rozhodli jsme se podpořit a zařadit do výběru studenty, kteří pobírají sociální stipendium. Na základě tohoto monitoringu byli v průběhu AR 2012/2013 a následujícího AR 2013/2014 osloveni studenti se SVP, evidováni v Centru Pyramida a studenti se SEZ. Všem studentům byl zaslán motivující dopis, vysvětlující podmínky a obsah profesní stáže, které jsou nutné k zařazení do profesní stáže. Po odezvě oslovených studentů probíhala elektronická komunikace jak se studenty se SVP, tak se studenty se SEZ. Metodikem stáže byly kontaktovány organizace, které mají zkušenosti s vedením průběžných či souvislých praxí. Oslovení studenti v několika případech sami přicházeli s návrhy zařízení a organizací, kde by svou stáž chtěli vykonávat, pochopitelně v souladu se svým studovaným oborem. V tomto směru prokazovali studenti samostatnost, iniciativu a snahu si najít nejoptimálnější zařízení, kde by mohli uplatnit své schopnosti, vyzkoušet si v praxi vědomosti nabyté při studiu. Úkolem metodika stáže za OU bylo projednat s konkrétními zařízeními výběr metodika stáže v organizaci, zajištění podmínek vedení stážisty a harmonogram stáže. Následně se uskutečnily osobní pohovory vybraných studentů s metodikem stáže a metodikem klíčové aktivity (hlavním řešitelem projektu). Pohovory se týkaly upřesnění obsahu stáže studentů v návaznosti na jejich studijní program, harmonogramu a rozsahu stáže.

PODPORA TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
NA OSTRAVSKÉ UNIVERZITĚ V OSTRAVĚ

3.3 Charakteristika vybraných zařízení

Diagnostický ústav pro mládež, Ostrava

Diagnostický ústav je školským zařízením, které poskytuje komplexní diagnostiku jedince po stránce pedagogické, speciálně pedagogické, psychologické, sociální a zdravotní. Diagnostický pobyt je zpravidla dvouměsíční a je určen dětem a mládeži, kterým byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Na základě výsledků komplexního vyšetření, zdravotního stavu a volné kapacity jednotlivých zařízení jsou klienti diagnostických ústavů následně umísťováni do dětských domovů, dětských domovů se školou, nebo výchovných ústavů s výjimkou dětí, o jejichž umístění v důsledku jejich poruch chování požádaly osoby odpovědné za výchovu. Těmto dětem je poskytována preventivně výchovná péče. Volba zařízení pro odbornou stáž byla v souladu s profilem studovaného oboru studentky²⁴.

Základní škola, Ostrava

Základní škola zabezpečuje výchovu a vzdělávání dětem a žákům od 5 let, dětem s odloženou školní docházkou, žákům prvního stupně základní školy. Žákům se speciálními vzdělávacími potřebami poskytuje vzdělávání v základní škole praktické a základní škole speciální. Škola podporuje školní úspěšnost dětí a žáků se sociokulturním znevýhodněním a vytváří jim prostředí, které by je motivovalo ke vzdělávání. Výběr zařízení pro stáž byl v souladu se studovaným oborem studentky²⁵.

Základní umělecká škola, Ostrava

ZUŠ poskytuje základy vzdělání v oboru hudebním, výtvarném, tanečním a literárně-dramatickém. Bezbariérový přístup umožňuje studium také handicapovaným dětem. Škola v současné době nabízí široké spektrum oborů s osvědčeným kvalitním pedagogickým sborem. Absolventi školy mohou pokračovat ve studiu na konzervatořích nebo na středních a

²⁴ Po absolvování oboru Speciální pedagogika získává studentka kvalifikaci vychovatele ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a ve školských zařízeních pro preventivně výchovnou péči.

²⁵ Po absolvování NMgr. oboru Speciální pedagogika získává studentka kvalifikaci speciálního pedagoga ve školských a zdravotnických zařízeních určených k edukaci jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami.

vysokých školách s uměleckým či pedagogickým zaměřením a uplatňují se v různých hudebních, tanečních a divadelních souborech. Výběr zařízení pro stáž byl v souladu se studovaným oborem studentky²⁶.

Léčebné a rehabilitační centrum s.r.o. Opava

Léčebné a rehabilitační centrum s.r.o. Opava je soukromé zdravotnické a rehabilitační zařízení, které nabízí širokou nabídku služeb.

Nabídka ambulantních služeb hrazených zdravotními pojišťovnami:

- Neurologická a rehabilitační ambulance
- Neurofyziologická laboratoř (EMG)
- Ortopedická ambulance
- Kožní ambulance
- Psychoterapie a Psychiatrie

Odborná zdravotní a rehabilitační péče částečně či úplně hrazená z veřejného zdravotního pojištění:

- Individuální fyzioterapii
- Skupinovou fyzioterapii v bazénu
- Vodoléčebné procedury, podvodní masáže, perličkové a jodové koupele, parafinové zábaly
- Elektroléčbu a fyzikální terapii
- Světloléčbu, laserovou terapii, Xbox.

Výběr zařízení pro stáž byl v souladu se studovaným oborem studentky²⁷.

²⁶ Studijní program oboru Zpěv umožňuje absolventům uplatnění v těchto uměleckých činnostech: pedagog pěveckého oboru všech uměleckých škol poskytujících úplné základní, střední, vyšší a vysoké vzdělání, včetně gymnázií s hudebním zaměřením.

²⁷ Absolvent po ukončení studia získává způsobilost k výkonu povolání fyzioterapeuta dle vyhlášky č. 424/2004 Sb., kterou se stanoví činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění vyhlášky č. 401/2006 Sb. (činnosti jednotlivých zdravotnických pracovníků). Absolvent po dokončení studia bude schopen bez odborného dohledu na základě indikace lékaře zejména provádět specializované diagnostické postupy

PORG Ostrava, Rostislavova 7, Ostrava

PORG Ostrava je pětiletá základní škola a osmileté gymnázium situované v Ostravě ve Vítkovicích. PORG Ostrava kombinuje požadavky českého učebního plánu pro základní školy a gymnázia s mezinárodními programy dle „University of Cambridge International Examinations“ (prima až sexta) a IB Diploma programme (poslední dva ročníky studia). Učíme české reálie a českou kulturu, čeština tu není volitelný předmět žáci a studenti si zachovávají svobodu rozhodnutí pro mezinárodní kariéru nebo studium na libovolné české univerzitě. Studenti gymnázia jsou připravováni nejen ke složení standardní české maturity, ale i k získání mezinárodního certifikátu IB Diploma. Systém hodnocení je na ZŠ dvakrát za rok, na gymnáziu třikrát za rok. Zkoušky a náročnost jsou rozděleny během studia. PORG klade důraz na rozvoj osobnosti, zdravého sebevědomí a prezentačních schopností, respektuje individualitu žáka a studenta.

Výběr zařízení pro stáž byl v souladu se studovaným oborem studentky²⁸.

ZŠ pro SP a MŠ pro SP, Speciálně pedagogické centrum pro SP, Ostrava

Speciálně pedagogické centrum je součástí ZŠ a MŠ pro sluchově postižené a funguje jako poradna pro sluchově postižené děti, jejich rodiče, učitele mateřských, základních a středních škol, kteří pracují se sluchově postiženými žáky. Poskytuje rady a pomoc při řešení výchovných a výukových problémů.

Důraz klade na ranou péči, která má velký význam pro vývoj sluchově postiženého dítěte. Bezplatně poskytuje služby v oblasti:

(včetně přístrojových) k vyšetření pohybového systému a aplikovat fyzioterapeutické postupy u pacientů s reálným rizikem selhání životních funkcí.

²⁸ Absolvent oboru získává kvalifikaci speciálního pedagoga, poskytující výchovně vzdělávací a aktivizační činnosti ve školách a mimoškolních zařízeních pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, pro osoby se zdravotním postižením v zařízeních poskytujících sociální služby, kvalifikaci asistenta pedagoga ve školách a mimoškolních zařízeních, kvalifikaci vychovatele ve školských výchovných a ubytovacích zařízeních pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a ve školských zařízeních pro preventivně výchovnou péči, kvalifikaci logopedického asistenta ve třídách zřízených pro děti/ žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a logopedického asistenta v zařízeních poskytujících sociální služby.

- Speciálně pedagogické a logopedické péče
- Psychologické péče
- Sociálně právní pomoci
- Poradenství a nabídky kompenzačních pomůcek

Výběr zařízení pro stáž byl v souladu se studovaným oborem studentky²⁹.

Centrum pro rodinu a sociální péči z. s. , Ostrava

Nabízí sociální služby a aktivity pro děti a mladé lidi se zdravotním postižením a jejich rodiny. Projekt Výzva nabízí dětem a mladým lidem se zdravotním postižením a jejich pečujícím rodinám čtyři sociální služby a další aktivity:

- odborné sociální poradenství a podpora při řešení obtížné životní situace osobě se zdravotním postižením do 35 let, její rodině a pečující osobě,
- terénní a ambulantní odlehčovací službu osobám, které pečují o dítě nebo mladého člověka od 1 roku do 35 let se zdravotním postižením,
- sociálně aktivizační činnosti a volnočasové aktivity pro děti a mladé s tělesným postižením od 7 do 35 let, výlety a víkendy, integrační pobyty, sportovní kroužek boccia, keramika,
- osobní asistenci u dětí a mladých lidí do 30 let se zdravotním postižením, a jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby.

Výběr zařízení pro stáž byl v souladu se studovaným oborem studentky³⁰

Katedra informatiky a počítačů FPR OU v Ostravě

²⁹ Absolventi se mohou uplatnit v široké sociální sféře veřejného i neziskového sektoru na pozicích sociálních pracovníků či referentů v organizacích státní správy a samosprávy, sociálních pracovníků v resortu práce a sociálních věcí, školství, spravedlnosti, ve službách Policie ČR, Vězeňské služby a po nezbytném zapracování také na pozicích řídicích pracovníků na úrovni středního managementu ve všech organizacích poskytujících či koordinujících služby sociální práce.

³⁰ Absolventi se mohou uplatnit v široké sociální sféře veřejného i neziskového sektoru na pozicích sociálních pracovníků či referentů v organizacích státní správy a samosprávy, sociálních pracovníků v resortu práce a sociálních věcí, školství, spravedlnosti, ve službách Policie ČR, Vězeňské služby a po nezbytném zapracování také na pozicích řídicích pracovníků na úrovni středního managementu ve všech organizacích poskytujících či koordinujících služby sociální práce.

Katedra informatiky a počítačů Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity poskytuje víceúrovňové vzdělávání v bakalářských, navazujících magisterských a doktorském studijním oboru v oblasti informatiky a výpočetní techniky, včetně učitelství studijních oborů. Studenti informatiky a aplikované informatiky získávají široké a všestranné vzdělání v neustále se vyvíjející oblasti informatiky a výpočetní techniky. Absolventi najdou uplatnění ve firmách, průmyslových podnicích, soukromém či veřejném sektoru a ve školství.

Výběr zařízení pro stáž byl v souladu se studovaným oborem studenta.³¹

Katedra historie FFI OU v Ostravě

Katedra historie zajišťuje v pedagogické oblasti výuku pestré palety studijních oborů bakalářského i navazujícího magisterského studia buď v odborné podobě, nebo v kombinaci s dalšími obory. Absolventi navazujících magisterských oborů mohou pokračovat v doktorských studijních programech Hospodářské a sociální dějiny a České a československé dějiny. V rámci celoživotního vzdělávání pracoviště nabízí rozšiřující studium učitelství historie ze základních škol na střední školy.

Výběr zařízení pro stáž byl v souladu se studovaným oborem studenta.³²

Přehled studentů umístěných v zařízeních uvádíme v Tabulce č. 3. (viz níže)

³¹ Absolvent bakalářského oboru Aplikovaná informatika porozumí možnostem, podmínkám a omezení využití teorií, konceptů a metod v oblasti programových, technických a systémových prostředků. Bude mít široké znalosti teoretického základu informatiky a schopnost jejich uplatnění při správě informačních systémů, sítí a programování v praxi. Odborné dovednosti S využitím odborných znalostí řeší úkoly a problémy aplikací informatiky z oblasti databází, základů počítačové grafiky nebo softwarového inženýrství. Samostatně řeší komplexní problémy z oblasti programovacích prostředků pomocí základních procedurálních jazyků, objektově orientovaných jazyků a programování pro internet a intranet. Získává schopnost samostatného sestavení programu, modelovat základní algoritmy a struktury, programovat některé části a optimalizovat nastavení operačního systému.

³² Absolvent bakalářského jednooborového studia v oboru Historie získá aktuální poznatky studovaného oboru, které dokáže rozvíjet a tvořivě aplikovat v praxi. Na konci bakalářského vzdělávání bude absolvent disponovat základními znalostmi z českých i obecných dějin v širším kontextu. Absolvent bude způsobilý k dalšímu studiu v některém z navazujících magisterských studijních programů. Získá zároveň takový typ odborných znalostí, které jej kvalifikují pro výkon některých specifických povolání.

Studijní obor, fakulta OU Student se SVP/SEZ	Místo stáže - organizace	Metodik stáže za organizaci	Termín stáže
Speciální pedagogika PdF Studentka se SEZ	Diagnostický ústav pro mládež Ostrava	Speciální pedagog s dlouholetou praxí	leden - únor 2013
Speciální pedagogika PdF Studentka se SEZ	Základní škola, Ostrava – Mar.Hory	Speciální pedagog s dlouholetou praxí	leden - únor 2013
Hudební umění - zpěv, FU Studentka s SVP (A1)	Základní umělecká škola, Ostrava	Vedoucí oddělení zpěvu ZUŠ	leden – duben 2013
Fyzioterapie, LF Studentka s SVP (D)	Léčebné a rehabilitační centrum s.r.o. Opava	Vedoucí fyzioterapeut	Srpen 2013
Speciální pedagogika, PdF Studentka s SVP (D)	PORG Ostrava	Vedoucí školní družiny	květen-červen 2013
Sociální práce, FSS Studentka s SVP (B1)	ZŠ pro SP a MŠ pro SP, SPC pro SP Ostrava,	Sociální pracovnice SPC pro SP	duben- květen 2014
Sociální práce, FSS Studentka s SVP (D)	Centrum pro rodinu a sociální péči z.s. Ostrava	Zástupce koordinátora RESPIT odlehčovací služby	Duben- květen 2014
Aplikovaná informatika, PŘF Student s SVP (C1)	Katedra informatiky a počítačů PŘF OU Ostrava	Odborný asistent Katedry informatiky a počítačů	Duben- červen 2014
Historické vědy, FF Student s SVP (A2)	Katedra historie FF OU Ostrava	Docent katedry historie	Duben- květen 2014

Tabulka č. 3: Přehled studentů zařazených do profesních stáží v určitých zařízeních

3.4 Evaluace realizovaných profesních stáží

Evaluace byla prováděna za pomoci dotazníků pro studenty i jejich metodiky. Příklad dotazníků je doložen v přílohách této zprávy.

Zjištění kvality profesních stáží a hodnocení organizace byla jedna z podmínek profesní stáže studentů se SVP nebo studentů se SEZ. Studentům evaluace a sebereflexe naznačila jejich schopnost využít znalosti z teorie v praxi, schopnost pracovat samostatně, začlenit se do pracovního týmu apod. Evaluační dotazník zpracovávali také metodici stáží v organizacích a věříme, že i pro ně byla profesní stáž studentů se SVP i studentů se SEZ podnětná. Minimálně v bodech, kdy se zamýšleli nad otázkou, zda je pracovní místo vhodné pro studenta se SVP nebo zda je možnost vytvoření pracovního místa pro absolventa se zdravotním postižením.

Výsledky a výstupy z evaluace z profesní stáže jsou důležité také pro tým odborníků Ostravské univerzity v Ostravě, kteří pracují na sestavení seznamu vhodných oborů pro uchazeče se SVP a zpracují metodiku podpory studentů se SVP na OU v Ostravě.

U studentů se SVP/SEZ, kteří úspěšně absolvovali profesní stáž, jsme se v evaluaci zaměřili na:

1. Spokojenost s vedením stáže a metodikem za organizaci.
2. Uplatnitelnost teoretických znalostí ze studovaného oboru.
3. Možnost samostatné práce
4. Celkové zhodnocení prospěchu a významu profesní stáže.

U metodiků stáže jsme se v evaluaci zaměřili na:

1. Úroveň teoretické přípravy studenta na profesní stáž ve studovaném oboru.
2. Schopnost řídit samostatně přidělenou práci a orientovat se ve vykonávané činnosti.
3. Celkové hodnocení studentky.
4. Vyjádření organizace, zda místo pro stáž je vhodným pracovním místem pro studenta se SVP.

5. Vyjádření organizace, zda by měla podmínky k vytvoření pracovního místa pro absolventa se zdravotním postižením.

3.5 Transkripce odpovědí studentů a jejich interpretace v jednotlivých závěrech³³

Otázka č. 1	Spokojenost s vedením stáže a metodikem za organizaci
S1	<i>„Byla jsem velmi spokojená a bylo mi poskytnuto maximálních možností zúčastnit se všech aktivit a činností, počínaje činnostmi etopedickými až po činnosti vychovatelské. Byl mi zhotoven jakýsi hodinový a denní plán stáže, na kterém jsme se společně dohodli, a já se díky němu mohla lépe orientovat v jednotlivých činnostech a chodu organizace“.</i>
S2	<i>„Metodička stáže mi byla skvělou pracovní partnerkou, která mne provázela stáží a vždy mi byla ochotna poskytnout radu či probrat se mnou situace, které jsme ve třídě zažívali. Měla jsem možnost se toho od ní spoustu naučit“</i>
S3	<i>„Svoji metodičku stáže jsem si záměrně vybrala již před zahájením stáže pro její výraznou uměleckou činnost a široké spektrum pěveckých žánrů, které své žáky vyučuje“.</i>
S4	<i>„Byla jsem velmi spokojená, protože pracoviště má velké vybavení fyzikální terapie a personál mi poskytl rozšiřující informace z oboru“.</i>
S5	<i>„Vedoucí stáže byla ochotná, vstřícná a vše mi vždy podrobně vysvětlila“.</i>
S6	<i>„Ano, byla jsem velice spokojena, pracovnice byla velice ohleduplná, vstřícná a vždy mi pomohla, když jsem si nevěděla rady. Vždy mi poskytla informace a vyhověla mým požadavkům. Umožnila mi sledovat logopedii, děti v mateřské škole“.</i>

³³ Legenda: S1-S10 = studenti s SVP nebo SEZ; M1-M10 = metodici, kteří stáže vedli; O1-O10 = organizace, ve které stáž probíhala; vše viz Tabulka č. 3.

S7	<i>„S vedením jsem byla velmi spokojená. Vždy mi poskytla informace ohledně organizace a všeho na co jsem se zeptala. Byla velmi vstřícná a ochotná. Umožnila mi vyzkoušet si různé činnosti v rámci organizace“.</i>
S8	<i>„Nemám žádné výhrady, stáž splnila mé očekávání“.</i>
S9	<i>„Spolupráce s metodikem mé odborné stáže byla vynikající. Byl jsem velice spokojen“.</i>

Tabulka č. 4: Odpovědi na otázku č. 1.

Závěr: První otázka v evaluačním dotazníku pro stážisty směřovala ke zjištění spokojenosti s vedením stáže a celkovou organizací. Závěr: Na tuto otázku odpověděli všichni studenti kladně. S vedením stáže byli vesměs spokojeni mimo jiné také z důvodu vlastního výběru organizace a výběru metodika stáže. Pozitivně studenti hodnotili rovněž osobní přístup metodiků, jejich ochotu a spolupráci. Očekávání stážistů splnila i vlastní náplň a obsah samotné pracovní stáže.

Otázka č. 2	Uplatnitelnost teoretických znalostí ze studovaného oboru.
S1	<i>„Znalostí z této problematiky jsem neměla příliš rozsáhlé. Orientovala jsem se pouze v základních pojmech, vyhláškách a zákonech. Avšak i ty jsem se snažila uplatnit především z důvodu lepší orientace ve vnitřním řádu organizace. Úroveň mých znalostí se značně zvýšila po absolvování této stáže“.</i>
S2	<i>„Teoretické znalosti ze studovaného oboru mi daly pevný základ, na kterém jsem mohla v praxi stavět a mohla jsem se o ně opřít. Tušila jsem, co mohu na praxi očekávat a s čím se setkám“.</i>
S3	<i>„Vzhledem k charakteru mého studovaného oboru zpěv, jsem měla možnost uplatnit jak teoretické, tak praktické pěvecké znalosti a zkušenosti získané při studiu na OU a aktivním výkonem umělecké činnosti. Myslím si, že na úrovni vysokých škol je velice důležité, aby se oba tyto aspekty propojily a student tak byl připraven pro budoucí výkon svého povolání“.</i>

S4	<i>„Ano, maximálně a rozšířila o nové a zafixovala předchozí...Přenesla teorii do praxe“.</i>
S5	<i>„Ano, často, především z předmětu Úvod do specifických poruch učení, Psychologie a Základů speciální pedagogiky“.</i>
S6	<i>„Částečně, protože jsem spíše byla pro celou organizaci jako pomocná ruka, ale vyzkoušela jsem si roli sociální pracovnice při práci s klientem, také napsat doporučující zprávu pro nadaci k poskytnutí finančního příspěvku na sluchadlo“.</i>
S7	<i>„Ano, uplatnila jsem teoretické znalosti například z předmětu individuální sociální práce, sociální práce a lidé se zdravotním postižením atd. bylo to také praktické práci s lidmi se zdravotním postižením“.</i>
S8	<i>„Část teoretických znalostí byla nabyta již na předchozích projektech mimo studijní program. Oceňuji novou zkušenost s připojováním na zabezpečené ftp (datové úložiště), naučení základů responzivního webdesignu (web, který se správně zobrazí v různých zařízeních od telefonu po PC). Další dobrou zkušeností je práce s redakčním systémem, který umožňuje tvorbu komplexního diskuzního fóra“.</i>
S9	<i>„Ano uplatnil a ještě uplatním. Vybrané téma studijní stáže přesně odpovídalo mému studijnímu portfoliu a zapadá do mého studijního zaměření“.</i>

Tabulka č. 5: Odpovědi na otázku č. 2

Druhou otázkou v otazníku jsme sledovali uplatnění teoretických znalostí studentů v praxi. Závěr: Všech devět stážistů odpovědělo na otázku uplatnění teoretických znalostí opět velmi pozitivně. Podrobněji se studenti rozepsali konkrétních činností a aktivit, které by mohli dále využít ve své budoucí práci. Stáž rozšířila studentům jejich teoretické vědomosti a znalosti. Nabyté zkušenosti jim pomohly spojit teoretický základ s možností praktického využití nejen při samotné stáži, ale také ve své budoucí profesi.

Otázka	Možnost samostatné práce
---------------	---------------------------------

č. 3	
S1	<i>„Určitě ano. Měla jsem možnost vést vlastní aktivity, ve kterých jsem se snažila klienty seznámit s něčím novým. Vedla jsem také etopedické činnosti, které mne velmi obohatily a umožnily mi lépe porozumět práci etopeda. Byl mi poskytnut také prostor si s klienty jen tak povídat a trochu více je poznat. To považuji za největší přínos“.</i>
S2	<i>„Získala jsem nové praktické zkušenosti při individuální práci s dětmi, při práci ve skupině i celým kolektivem. Aktivně jsem se účastnila přípravy a realizace projektového dne. Měla jsem možnost pracovat s žáky různých věkových skupin, zavádění nových psacích písmen u prvňáčků, seznámila jsem se s metodou základních matematických operací, pracovala jsem s žáky se sluchovým postižením. Do samostatného rozhodování jsem se moc nehrnula, spíše jsem pracovala dle pokynů metodika stáže“.</i>
S3	<i>„Metodička stáže mne nechala naprosto samostatně pracovat a díky tomu jsem si rozšířila své praktické dovednosti učitele zpěvu“.</i>
S4	<i>„Téměř celou praxi jsem prováděla samostatně, s kdykoliv možnou korekcí supervizora. Zlepšila jsem si praktické dovednosti týkající se fyzikální terapie“.</i>
S5	<i>„Ano, měla jsem možnost vypracovat pracovní listy pro nadané žáky a hodnotila jsem vypracované úkoly žáků“.</i>
S6	<i>„Ano, získala jsem nové zkušenosti v logopedii. Pozorovala jsem práci v mateřské škole a v družině, kde jsem využila své dovednosti ve znakové řeči“.</i>
S7	<i>„Ano, získala jsem nové praktické zkušenosti při práci s lidmi se zdravotním postižením. Při činnostech mě přidělili ke klientovi, s nímž jsem v průběhu akce samostatně spolupracovala a zjišťovala jeho potřeby, nebo návrhy na nové aktivity. Vyzkoušela jsem si tvorbu programu a následné vedení kroužku Hudba, tanec, divadlo“. Více v bodě 9.</i>
S8	<i>„Ano, viz odpověď k bodu 4“</i>

S9	„Ano, je tomu tak. Vzhledem k mým specifickým potřebám jsem získal mnoho nových praktických zkušeností v oboru během studijní stáže“.
----	---

Tabulka č. 6: Odpovědi na otázku č. 3

Třetí evaluační otázka byla zaměřena na možnosti samostatné práce studentů a kreativního přístupu. Závěr: V rámci možností organizace byla většina studentů na své stáži schopna samostatné práce. Studentům byl poskytnut prostor pro osobní seberealizaci, pro individuální práci a tvořivou činnost. Studenti vyzdvihovali pracovní zkušenosti, které v rámci stáží získali. Měli možnost zařadit do práce své náměty, vyzkoušet si i nové aktivity, metody a techniky, které, ať už po předchozím zaškolení nebo získaných teoretických znalostech, byly zcela obohacujícím prvkem pracovní stáže. Studenti si zlepšili také své stávající dovednosti v nových situacích a odlišném prostředí

Otázka č. 4	Celkové zhodnocení prospěchu a významu profesní stáže.
S1	„Se stáží jsem byla naprosto spokojená a jsem ráda, že jsem takovouto možnost získala. Hlavním důvodem je to, že v tak velkém časovém rozsahu v takovém zařízení bych během studia možnost praxe neměla. Stáž mi dala mnoho zkušeností a zážitků, které se mi jistě budou hodit v budoucnu, jelikož se na etopedickou problematiku hodlám zaměřovat i v dalším studiu. Cenný byl pro mě především kontakt se samotnými klienty. Měla jsem možnost je poznat, seznámit se s jejich názory, s jejich problémy a také s jejich plány do budoucna. Důležitá byla pro mě také spolupráce s jednotlivými pracovníky zařízení, kteří mě seznámili nejen s touto organizací, ale také s podobnými zařízeními. Díky této stáži jsem měla možnost poznat podstatu této profese a ujistit se, že se jedná o obor, kterému bych se chtěla dále věnovat“.
S2	„Profesní stáž vykonanou na ZŠ hodnotím pro své budoucí uplatnění na trhu práce jako velice významnou a hodnotnou. Měla jsem možnost být měsíc součástí života školy se všemi radostmi i starostmi, které takovéto působení na škole přináší. Nejde jen o přímou výuku, ale také vítání dětí při příchodu do školy, přestávky s dětmi ve třídě, plánované akce typu setkání žáků se zástupci policie v rámci primární prevence), projektové dny, oslavy narozenin, řešení nevhodného chování

	<p>žáků, čas strávený ve sborovně, hospitace ředitelky školy. Všechny tyto okamžiky, kterých jsem se měla možnost se účastnit, mne profesně obohatily“.</p>
S3	<p>„Myslím si, že tato profesní stáž byla pro mne velmi přínosná, co se týče praktických zkušeností. Tento projekt rozhodně hodnotím velmi kladně. Pokud by to bylo možné, stála bych o jeho zopakování. Pokud ne pro mne, tak pro spolužáky, z nižších ročníků. Také si myslím, že výběr metodika stáže předem je velmi prospěšný aspekt, který ovlivní výstupní informace získané v projektu. Jediné, co bych mohla považovat za nedostatek, je délka stáže. Určitě bych nebyla proti, pokud by byla možnost zvolit si stáž v delším časovém rozsahu. Celkově hodnotím tuto stáž jako velice přínosnou nejen pro sebe, ale v malé míře i přínosnou pro žáky, se kterými jsem se setkala“.</p>
S4	<p>„Stáž mi poskytla rozšíření teoretických a praktických dovedností v rámci fyzikální terapie, zlepšení komunikačních schopností s personálem i pacienty, zefektivnění organizace práce, zjištění chodu rehabilitačního zařízení. Dále představu o každodenní pracovní době a přinesení nových pracovních kontaktů“.</p>
S5	<p>„Díky stáži, kterou mi poskytla OU prostřednictvím projektu, jsem si mohla vyzkoušet teorii naučenou ze školy v praxi, v práci s nadanými žáky. V zařízení byli všichni zaměstnanci vstřícní a vždy mi rádi poradili. Když jsem si nebyla v něčem jistá, vedoucí stáže mi pomohla, popř. danou věc vysvětlila. Nedostatky stáže jsem žádné nezaznamenala.</p> <p>Celkově stáž bych ohodnotila velmi pozitivně. Byla pro mě přínosem do budoucna. Během studia máme minimum praxe a to pár hodin, tudíž tahle stáž byla pro mě důležitá. Dalším pozitivem bylo to, že stáž byla finančně ohodnocena. Věřím, že mi tato stáž pomůže i při budoucím hledání zaměstnání“.</p>
S6	<p>„I když jsem organizaci znala z dřívějška, protože jsem byla jejich žákyní, zjistila jsem, že se za tu dobu dost věcí změnilo a byla jsem velice ráda, že jsem zde mohla vykonávat stáž. Pracovala jsem jak se sociální pracovníci, tak v mateřské škole, na internátě a v družině. Také jsem pomáhala logopedce, měla jsem možnost sledovat výuku u dětí s vadou řeči. Dokonce jsem dost pomohla logopedce, protože potřebovala přesvědčit rodiče, že by bylo vhodné převést své dítě do této speciální</p>

	<p>školy, aby na běžné škole nestrádalo. Sama jsem jim řekla, jak to tady na škole chodí a jak mi velice pomohla v běžném životě, že jsem zde našla mnoho kamarádů a získala poradce a pomocníky z řad učitelů i po ukončení docházky“.</p>
S7	<p>„V rámci stáže jsem získala informace o chodu organizace náplni práce sociální pracovnice. V rámci administrativní práce jsem na počítači tvořila katalog pro asistenty fyzioterapie. Zakládala karty asistentu, počítala hodiny asistentu strávené s klienty a zdávala jsem je do systému pro ministerstvo. Pracovala jsem s dětmi a mladými lidmi se zdravotním postižením kde jsem jim dopomáhala při různých činnostech v rámci integračního klubu BRÁNA a zjišťovala jejich potřeby pro případnou úpravu individuálních plánů, nebo návrhy na nové aktivity. Pomáhala, jsem s přípravou na akce pořádané v organizaci i mimo ni. Chodila jsem do klubu RAYMAN, kde jsme se věnovali dětem s PAS. Byla jsem na školení na téma: DMO, epilepsie, první pomoc a míčkové techniky. Zúčastnila jsem se konference „10 let Bobath konceptu v pediatrické péči pod záštitou ČADBT“,dále jsem tvořila nástěnku popřípadě kopírovala dokumenty. Stáž byla velmi užitečná, umožnila mi propojit teorií s praxí. Získala jsem nové zkušenosti“.</p>
S8	<p>„Projekt, na kterém jsem během stáže pracoval, přinese v případě dostatečného zájmu osvětu mezi širokou veřejnost. Nadále poslouží jako dobrý zdroj informací pro hendikepované chystající se studovat, nebo studující VŠ. Osobní přínosy popisuji v bodě 4. Jelikož mi stáž přinesla množství nových zkušeností, hodnotím stáž jako výbornou“.</p>
S9	<p>„Studijní stáž byla zaměřena na reflexi první pozemkové reformy v dobové odborné literatuře. Vzhledem k mým specifickým potřebám jsem nejprve provedl důslednou vyhledávací prohlídku všech dostupných elektronických zdrojů k požadovanému tématu studijní stáže. Jelikož jsem s tím počítal, tak jsem nebyl nikterak překvapen, že k danému tématu neexistuje ani jedna publikace, která by byla dostupná v elektronické verzi na některé z digitálních knihoven pro nevidomé. Takže musela nastat fáze druhá a to byla fáze získání vhodných publikací v 3D formě a pak k jejímu naskenování, které by bylo vhodné pro čtecí programy pro nevidomé. Po výborné spolupráci s paní Bolkovou a panem Figalou (centrum</p>

	<p><i>Pyramida) se podařilo sehnat dostatek literatury k zadanému tématu. Načež jsem si sám vše osobně naskenoval. Zabralo to mnoho času, nicméně kdybych to nechal skenovat někým jiným, tak by to bylo hotovo mnohem později. Ne z důvodu, že by to nechtěli udělat nebo že by jim to nešlo, ale pro mé potřeby se zadaným textem již po dvou letech studia vím, jak skenovat a jak to provést dostatečně rychle. Pro informaci naskenoval jsem víc než 2 500 stran textu z téměř 15 knih. Doba skenování byla kolem 135 hodin čistého času. Díky tomu mi pak druhá fáze, tj. samotné zpracování a napsání závěrečné práce potrvá trochu déle. Význam této práce na stáži spatřuji v tom, že jsem si dokázal obstarat dosti nedostupnou, nebo lépe řečeno špatně dostupnou literaturu o zadaném tématu a dokázal ji sám zpracovat. Pro hodnocení prospěchu mé studijní stáže nejsem vhodným hodnotitelem, ale snad jsem splnil požadované nároky na tuto studijní stáž“.</i></p> <p><i>Celkové hodnocení stáže studentem - výborné</i></p>
--	--

Tabulka č. 7: Odpovědi studentů na otázku č. 4

Poslední hodnocenou otázkou byl celkový prospěch a význam stáže pro studenty samotné. Závěr: Podle odpovědí studentů je patrné, že celkový prospěch a význam stáže byl jednoznačně obohacující a přínosný. Všichni stážisté zdůrazňovali zejména pozitivní přístup organizace a možnost stát se součástí celého pracovního kolektivu s uspořádanými vztahy a spoluprací všech zaměstnanců. Význam stáže spatřují studenti také v získání nových kontaktů a informací ohledně pracovní pozice, což jistě využijí při budoucím hledání pracovního uplatnění. Významným faktorem byl také rozsah stáže zvláště pro ty studenty, kteří v průběhu celého studia nemají možnost dlouhodobé praxe v jednom zařízení, a tudíž se nemohou s danou problematikou více seznámit.

Můžeme konstatovat, že na všechny čtyři sledované oblasti nalézáme pozitivní odpovědi. Mimo jiné studenti, kteří profesní stáže absolvovali, kladou větší důraz na další studium zejména z důvodu vyšší kvalifikace pro svou budoucí profesi. Odpovědi na využití a uplatnění teoretických znalostí stážistů jsou více než uspokojující, a mohou sloužit jako zpětná vazba pro konkrétní učitele daných oborů, pro katedry a fakulty Ostravské univerzity v Ostravě.

3.6 Transkripce vybraných odpovědí metodiků a jejich interpretace

U metodiků stáže jsme se v evaluaci zaměřili na:

1. Úroveň teoretické přípravy studenta na profesní stáž ve studovaném oboru.
2. Schopnost řídit samostatně přidělenou práci a orientovat se ve vykonávané činnosti.
3. Celkové hodnocení studentky.
4. Vyjádření organizace, zda místo pro stáž je vhodným pracovním místem pro studenta se SVP.
5. Vyjádření organizace, zda by měla podmínky k vytvoření pracovního místa pro absolventa se zdravotním postižením.

Otázka č. 1	Úroveň teoretické přípravy studenta na profesní stáž ve studovaném oboru.
M1	<i>„Studentka vždy docházela na profesní stáž připravená jak na teoretické, tak i na praktické hodiny praxe. Teoretická příprava studentky byla na dobré úrovni a odpovídala dané problematice i zadaným úkolům, které si bez výhrady svědomitě plnila.“</i>
M2	<i>„Teoretická příprava studentky je na dobré úrovni, kladla otázky, ověřovala teorii v praxi“</i>
M3	<i>„Teoreticky je připravena, do praxe se zapojila bez problémů“.</i>
M4	<i>„Orientovala se v terminologii, rychle se zapojila do pracovního procesu.“</i>
M5	<i>„ Studentka měla vzornou teoretickou přípravu. Dokázala se v ní dobře orientovat, nejen ona, ale byla srozumitelná i pro ostatní.“</i>
M6	<i>„ Úroveň teoretické přípravy nelze zcela posoudit, studentka pracovala po předchozím zaškolení a seznámení se s problematikou.“</i>
M7	<i>„ Studentka má dobré teoretické znalosti v oboru sociální práce.“</i>
M8	<i>„Teoretické znalosti studenta byly plně v souladu s požadovanými činnostmi v rámci stáže.“</i>
M9	<i>„Výborná“.</i>

Tabulka č. 8: Odpovědi metodiků stáže na otázku č. 1

Metodici stážistů provázeli studenty v rámci profesních stáží a také vyplňovali evaluační dotazníky.

Prvním tématem, které nás v evaluačním dotazníku zajímalo, byla kvalita a úroveň teoretické přípravy studenta na profesní stáž, která tvoří základ práce a celé studentské praxe.

Závěr: Potěšující odpovědi na tuto otázku pro nás byly shodné odpovědi metodiků, že studenti byli v rámci svých znalostí připraveni dobře po teoretické stránce, a mohli být bez větších problémů, nebo po krátkém zaškolení, zapojeni do všech praktických aktivit.

Otázka č. 2	Schopnost řídit samostatně přidělenou práci a orientovat se ve vykonávané činnosti
M1	„Vzhledem k věku a nepříliš mnoha zkušenostem s prací s danou cílovou skupinou klientů, se ukázalo, že studentka je dobrou organizátorkou všech přidělovaných činností, které se snažila vykonávat samostatně a důsledně dle stanovených pokynů“.
M2	„Oddělení 1. a 2. ročníku a složení třídy (žáci se zdravotním postižením a specifickými poruchami učení), vyžaduje nejen promyšlenou přípravu na vyučování, ale také zkušenosti. Studentka se zpočátku věnovala jednotlivcům, později skupinám žáků, vyzkoušela a zvládla také práci s celou třídou“.
M3	„Studentka byla pečlivá při vypracovávání úkolů, přemýšlela do následujících lekcí, jak přistupovat k žákům a jejich specifickým problémům ve výuce“.
M4	„ Po začlenění schopna samostatně zajistit provoz fyzikální terapie.“
M5	„ Studentka je velice samostatná. Je schopná si věci nejen sama připravit, ale i následně zrealizovat. Je schopná samostatně reagovat na danou situaci a řešit vzniklé problémy. Pokud si nevěděla rady, neobávala se poradit se, či zeptat.“
M6	„ Studentka je schopná vykonávat dílčí samostatné úkoly po předchozím zaškolení.“
M7	„ Zadané úkoly plnila studentka samostatně, zodpovědně a pečlivě.“
M8	„Velmi dobrá orientace studenta v problematice.“
M9	„Student pracuje zcela samostatně a pečlivě“.

Tabulka č. 9: Odpovědi metodiků stáže na otázku č. 2

Druhou zkoumanou oblastí z pohledu metodika stáže se stala schopnost řídit samostatně přidělenou práci a orientovat se ve vykonávané činnosti.

Závěr: Jednou z důležitých součástí a úkolů stážistů byla vlastní organizace činností a přidělených aktivit. Z evaluačních dotazníků jsme zjistili, že všichni studenti byli schopni pracovat samostatně, reagovat na danou situaci a řešit aktuálně případné a vzniklé problémy. Metodici stážistů byli velmi spokojeni s plněním úkolů a přípravou studentů na vlastní činnosti. I přes nedokonalé praktické dovednosti, plynoucí pravděpodobně z nedostatečných zkušeností mladých lidí, studenti reagovali přiměřeně novému prostředí a daným úkolům, dovedli skloubit a využít veškeré teoretické znalosti získané ze studia.

Otázka č. 3	Celkové hodnocení studentů.
M1	<i>„Studentka prokázala výborné předpoklady ke studiu ve zvoleném oboru a následně i pro profesní praxi. Zájem o studovaný obor, byly z mého pohledu hlavními atributy celé praxe studentky. Aktivně se zajímala o anamnézy klientů, jejich současné problémy, metody práce s nimi a hlavně o chod celého diagnostického ústavu“.</i>
M2	<i>„Studentka byla vlídná, klidná, žáci ji bez problémů přijali. Snažila se přizpůsobit chodu třídy, reagovala na potřeby dětí, byla vnímavá také k potřebám pedagoga. Zajímala se nejen o výuku, ale také o spolupráci s rodinou a prostředím, ve kterém žáci vyrůstají“.</i>
M3	<i>„Studentka byla aktivní, samostatná, vstřícná, komunikativní, příprava na pěvecké lekce žáků různých věkových kategorií byla výborná“.</i>
M4	<i>„ Výborně.“</i>
M5	<i>„ Přítomnost studentky na naší škole byla velmi přínosná. Studentka nás obohatila o nové možnosti práce s dětmi (různé hry a aktivity pro žáky, činnosti pro zpestření výuky, apod.).“</i>
M6	<i>„ Studentka je milá, ochotná, spolupracující a snaživá.“</i>
M7	<i>„ Studentka byla svou prací v rámci stáže přínosem pro naši organizaci a aktivně se zapojovala do všech aktivit.“</i>
M8	<i>„Se studentem jsem byla velmi spokojena, veškeré kroky pravidelně konzultoval, přicházel s novými postupy a metodami, byl velmi aktivní.“</i>
M9	<i>„Student na mne udělal velmi dobrý dojem. Sice s ním není jednoduché komunikovat, protože je dosti uzavřený, ale je velmi inteligentní a pečlivě a samostatně provádějící přidělené úkoly a reagující na připomínky.“</i>

Tabulka č. 10: Odpovědi metodiků stáže na otázku č. 3

Konečně se dostáváme i k celkovému hodnocení stáže ze strany metodiků, tedy ke třetí evaluační otázce.

Závěr: Ani v odpovědích na tuto otázku jsme nenalezli negativní reakce metodiků. Všichni z nich hodnotili realizované studentské stáže pozitivním způsobem. Uvědomili jsme si, že přítomnost studentů v konkrétních organizacích byla zjevně přínosná také pro samotné zařízení. Metodici stážistů svorně ocenili pracovní schopnosti, samostatnost a aktivitu studentů. Všichni hodnotili studenty kladně.

Kromě studentů a jejich metodiků jsme dvě dílčí otázky směřovali přímo na organizaci, čili na zařízení, ve kterém profesní stáž probíhala. Speciálně jsme se chtěli dozvědět, zda je student s daným typem postižení vhodný pro práci právě zde, a zda organizace počítá s vytvářením pracovních míst pro absolventy se zdravotním postižením vůbec.

Otázka č. 4	Vyjádření organizace, zda místo pro stáž je vhodným pracovním místem pro studenta se SVP.
O1	<i>„V našem zařízení by bylo možné vytvořit pracovní místo pro absolventa pedagogického oboru s výskytem minimálního zdravotního postižení, které by ho nelimitovalo k výkonu dané práce a navázání kontaktu s klienty“.</i>
O2	<i>„Se stáží studenta se SVP nemáme na našem pracovišti problém, záleželo by na druhu postižení“.</i>
O3	<i>„U studentky, která absolvovala stáž, zdravotní postižení nelimituje její výkon v profesi“.</i>
O4	<i>„Pracovní místo není vhodné pro tělesně postiženého studenta, nemáme bezbariérové pracoviště.“</i>
O5	<i>„ Naše škola je vhodným pracovním místem, vzhledem k našemu zaměření pro nadané žáky, může právě v tomto směru vykonávat student svou profesi.“</i>
O6	<i>„ Sluchové postižení studentky je limitující pro výkon profese sociálního pracovníka především při komunikaci přes telefon, která se vyskytuje ve velké míře. Částečně by bylo možné nahradit z její strany komunikaci elektronickou poštou, ale i v písemném projevu má studentka potíže. Což by byl i problém v rozsáhlé</i>

	<i>administrativní činnosti. Jako osoba se sluchovým postižením může být dobrým vzorem a má možnost předávat své osobní zkušenosti a postřehy. Uplatnění by mohla nalézt v některé z organizací pro sluchově postižené a pomáhat osobám se sluchovým postižením například při hledání vhodného pracovního místa.“</i>
07	<i>„ Ze strany studentky vykonávající stáž v naší organizaci, ani ze strany metodika stáže nebyly zaznamenány žádné výrazné limity ve vykonávání náplně práce.“</i>
08	<i>„Pro činnosti, které byly v rámci stáže realizovány, byly vytvořeny vhodné podmínky a specifické potřeby studenta byly plně respektovány. Pracovní místo bylo vhodné pro osobu s tělesným postižením.“</i>
09	<i>„Dle mého názoru bylo poskytnuté místo na katedře historie vhodné pro uchazeče s těžkým zrakovým postižením. Studentovi jsem doporučil odbornou literaturu ke zpracovávanému tématu. Student ve spolupráci s Centrem Pyramida a fakultní koordinátorkou pro SVP vyhledával literaturu v rámci knihovních katalogů. Samostatně si literaturu skenoval. Podílel se na zjednodušení práce s dokumenty vedoucí k zefektivnění činnosti pracovníků katedry při práci s archivními dokumenty- na tzv. digitalizaci dokumentů a převedení jejich obsahu do elektronického prostředí počítače.</i>

Tabulka č. 11: Odpovědi organizace na otázku č. 4

Otázka č. 5	Vyjádření organizace, zda by měla podmínky k vytvoření pracovního místa pro absolventa se zdravotním postižením.
01	<i>„V budově, která je v současné době využívána, jsou omezené možnosti k vytvoření pracovního místa pro osobu se zdravotním postižením“.</i>
02	<i>„V současné době jsme limitováni finančními možnostmi při vytvoření pracovního místa pro osobu se zdravotním postižením. Také by záleželo na druhu postižení“.</i>
03	<i>„Organizace má všechny podmínky pro výuku i zaměstnávání osob se zdravotním postižením“.</i>
04	<i>„Ne, není zajištěna bezbariérovost u tělesně postižených, ano, u chodících absolventů.“</i>
05	<i>„ Podmínky by byly – například pomocný asistent pro volnočasové aktivity.“</i>

06	„ Organizace zaměstnává osoby se zdravotním postižením. Vždy je nutno individuálně posoudit o jakou práci se osoba se zdravotním postižením uchází a zda je schopna pracovní pozici zastat.“
07	„ Obsazování pracovních míst se řídí pravidly výběrového řízení, v rámci kterého uchazeči prokazují odborné znalosti a další dovednosti potřebné pro výkon dané pozice. Osoby se zdravotním postižením z uchazečů nejsou vyloučeny, pokud splňují požadavky na danou pracovní pozici. Pracoviště je bezbariérové.“
08	„Podmínky k vytvoření pracovního místa pro osobu se zdravotním postižením organizace splňuje. Lze zajistit specifické potřeby, zdravotní postižení by nemělo zamezit možnosti přijetí osoby na požadovanou pozici.“
09	„Vedení Filozofické fakulty OU aktivně podporuje integraci studentů se speciálními potřebami do vysokoškolského studia a pro tyto zdravotně znevýhodněné uchazeče a frekventanty se snaží neustále optimalizovat podmínky. Pro realizaci této koncepce měla Filozofická fakulta velmi špatné výchozí podmínky, neboť dostala do vínku dvě staré budovy bez výtahu, jednu z nich památkově chráněnou. V polovině 90. let byl ve vnější přístavbě ze dvora budovy D (ulice Reální) vybudován výtah a tak se otevřela možnost vysokoškolského studia pro studenty imobilní. V letech 2008 -2010 byla v obou budovách Filozofické fakulty instalována elektrická plošina, která umožňuje bezproblémový přístup studentům s tělesným postižením do poslucháren a studoven FF. Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě zaměstnává od roku 2011 na pozici dokumentátorky na 50% pracovní úvazek osobu s pohybovým postižením. V souvislosti s dlouhodobou strategií podpory vysokoškolského studia osob se SVP by Filozofická fakulta měla podmínky pro vytvoření pracovního místa i pro jedince se zrakovým či sluchovým postižením.“

Tabulka č. 12: Odpovědi organizace na otázku č. 5

Závěr: Z odpovědí, které jsme následně získali je patrné, že limitem pro některá zařízení jsou finanční podmínky pro úpravu bezbariérových přístupů pro studenty se SVP a také možnosti pracovního uplatnění ne pro všechny kategorie zdravotního postižení. Je potěšující, že pro studenty samotné, kteří si místo pracovní stáže sami vybrali, nebyl obsah a průběh pracovní stáže limitující a organizace měla všechny podmínky pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením splněny. Shledali jsme, že studenti byli se stávajícím pracovním prostředím spokojeni, i přes některé obecné negativní postoje organizace k zaměstnávání osob se zdravotním postižením, vzhledem k nedokonalým pracovním podmínkám pro všechny

kategorie postižení. Velice hodnotíme také přístup jak Katedry informatiky a počítačů FPR OU v Ostravě, tak katedry Historie, kde vykonávali pracovní stáže jejich studenti. Obě pracoviště mají podmínky pro přijetí osoby se zdravotním postižením. Svědčí to o zlepšujících se podmínkách na Ostravské univerzitě v Ostravě a také o pozitivnějším přístupu pracovníků OU k osobám se zdravotním postižením.

Pro širší vzhled uvádíme v evaluaci také jedno negativní zjištění: Studenti po absolvování pracovní stáže sice obdrželi osvědčení o absolvování, bohužel bez náležitostí o akreditaci MŠMT, tudíž budoucí zaměstnavatel tuto 80 ti hodinovou stáž může a nemusí akceptovat.

Pro ilustraci, a dokreslení celé situace, uvádíme rovněž odpovědi z dotazníků studentů se SVP. Na stáži byli studenti se SVP a SEZ, viz přehledná tabulka níže. (Pozn.: Typologie a charakteristika jednotlivých skupin studentů a jejich postižení je uvedena v Kapitole č. 2.)

Typ postižení u studenta	Počet studentů
A1	1
A2	1
B1	1
C1	1
C2	1
D	2
SEZ	2

Tabulka č. 13: Počty studentů v rámci jednotlivých typů postižení

Na otázku v evaluačním dotazníku: „Vznikla potřeba úpravy pracovních podmínek pro studenta se SVP?“ odpověděli studenti takto:

Student s typem postižení A1 : „Vzhledem ke svému zrakovému postižení potřebuji při běžné práci pouze optimální osvětlení. Pokud bych ale práci vykonávala delší dobu už v pracovním poměru, mohly by vzniknout další potřeby např. zvětšování notového materiálu či pracovní dokumentace, kterou bych ale zvládla kompenzovat s pomůckami, které vlastním např.: PC se speciálním programem, scanner, lupa. Spíše je třeba, abych já sama seznámila žáky s tím, v čem bude jejich výuka jiná, či se budou muset maličko přizpůsobit. Nebylo potřeba žádat organizaci o nějaké větší opatření či přizpůsobení podmínek“.

Student s typem postižení A2: „*Mé specifické potřeby vyžadují změnu v pracovních podmínkách jednak v časové linii a také v problematice obstarávání podkladů a zdrojů vhodných či nutných k provedení a zadání obsahu studijní stáže.*“

Student s typem postižení B1: „*Nevznikly, mé specifické vzdělávací potřeby mě nijak neomezovaly v samostatném působení na stáži.*“

Student s typem postižení C2: „*Nevznikly, podmínky byly vyhovující, práce z domova přes internet.*“

Student s typem postižení C1: „*Nevznikla, mé SVP neomezovaly vykonávanou činnost na pracovišti.*“

Student s typem postižení D: „*Nebyla nutná potřeba úpravy podmínek, vše jsem ve svém pracovním tempu stihla.*“

Student s typem postižení D: „*Nevznikly, mé SVP nijak neomezovaly mé působení na stáži.*“

Studenti se socio ekonomickým znevýhodněním (SEZ) nepotřebují úpravu pracovních podmínek, nevznikla tak žádná potřeba ani ze strany organizace, ani samotných studentů.

Je nutné brát v úvahu, že ne všechny studijní obory a studijní programy jsou vhodné pro studenty s určitým druhem a stupněm postižení. A jsou tedy i obory na trhu práce, které absolvent se zdravotním postižením nebude moci z důvodu rozsahu svého zdravotního postižení (primární i sekundární důsledky) vykonávat. Například u jedinců se smyslovým nebo tělesným postižením je zjevné, že bez úprav prostředí a podmínek, popřípadě přístupu organizace, by nebylo možné práci vůbec vykonávat.

Naopak, příkladem vhodné volby oboru studia Zpěvu je student S3. Zrakové postižení jej v případě profese učitele zpěvu nebude nijak výrazně limitovat, příp. se dá kompenzovat vhodnými pomůckami. I přístup potenciálního zaměstnavatele je v tomto případě vstřícný.

Dále je nutné si uvědomit, že u studentů se zdravotním postižením (různého druhu a stupně) jde o stav, který je trvalý a studenta určitým způsobem ovlivňuje po celou dobu studia a bude mít vliv i v době, kdy se jako absolvent bude ucházet o zaměstnání. Studenty se SEZ může limitovat jejich „handicap“ v době trvání studia. Po absolvování studia mají tito studenti stejné šance a příležitosti na trhu práce jako ostatní absolventi. V kontextu

problematiky zaměstnatelnosti cílové skupiny se zdravotním postižením můžeme také uvést ne zcela překonané předsudky a přetrvávající negativní postoje naší společnosti vůči osobám se zdravotním postižením nejen ve vzdělávání, ale i v pracovním uplatnění.

3.7 Závěr a metodická doporučení

Zmiňovali jsme určité přednosti vysokoškolského studia vzhledem k možnostem lepšího uplatnění na trhu práce, a sice schopnosti získat a udržet si pracovní místo. Ne všichni absolventi VŠ mají na pomyslné startovní čáře stejné šance a příležitosti. Hovoříme-li o studentech se SVP, kteří během studia na vysokých školách mohou využívat systém podpůrných opatření v souladu se standardy MŠMT ČR o poskytování služeb studentů se specifickými potřebami, pak tato podpora končí při úspěšném ukončení studia, a absolvent se zdravotním postižením, či znevýhodněním, musí být co nejlépe připraven po stránce teoretické i praktické pro profesní uplatnění. Cestu k získání cenné praxe a zkušeností jsme nabídli v rámci projektu Podpora SVP. Zatím to však není záležitost systémová, zahrnuta např. do systému podpůrných opatření poskytovaných studentům se SVP.

Možná metodická doporučení jsme po vyhodnocení celé situace strukturovali do několika fází, které souvisí se studiem studenta se specifickými potřebami v terciárním vzdělávání.

1. **Fáze: Volba oboru studia**
2. **Fáze: Přijímací řízení a podpora studenta při studiu**
3. **Fáze: Plnění povinných praxí.**

V první fázi máme na mysli kvalitní přípravu budoucího studenta na zamýšlený obor. Doporučujeme apelovat na:

- Diskuzi studentů s výchovnými poradci při výběru studovaného oboru;

- Účast studentů na konkrétních akcích univerzit a vysokých škol, které představují své studijní obory a seznamují s náplní a obsahem oborů (Den otevřených dveří, apod.), ovšem nejlépe spolu s výchovnými poradci nebo rodiči;
- Seznámení s konkrétním centrem podpory pro studenty se specifickými potřebami (na OU v Ostravě s Centrem Pyramida), které studentům pomáhá při řešení individuálních požadavků a potřeb v celém průběhu studia;
- Individuální konzultace studenta se zástupci konkrétní fakulty či katedry (fakultní koordinátor, pedagogický poradce nebo garant příslušného oboru, členové katedry speciální pedagogiky, popř. jiný zvolený zástupce pro komunikaci se studenty se specifickými potřebami) ohledně podmínek studia, přijetí a diagnostiky, podpory a vhodnosti zařazení studenta do určitého oboru, stejně tak jako uplatnění v budoucí profesi.

Druhá fáze souvisí se samotným studiem, které začíná úspěšným přijímacím řízením a končí závěrečnou zkouškou studenta.

V této fázi doporučujeme:

- Evidenci v centru podpory pro studenty se specifickými potřebami (opět na OU v Ostravě - v Centru Pyramida);
- Prozkoumání aktuální funkční diagnózy studenta se specifickou potřebou (funkční diagnostika je podmínkou pro terciární podporu studentů, na OU zajištěna katedrou speciální pedagogiky a jejími členy v rámci Centra Pyramida);
- Průběžné konzultace s fakultními koordinátory, pedagogickými poradci a guaranty oboru zejména při tvorbě osobního studijního plánu studenta.

Třetí fázi – plnění povinných praxí studentů - jsme vytkli samostatně z důvodu aktuálního zaměření a evaluace profesních stáží daného projektu.

V této fázi studia doporučujeme:

- Zohlednit obecné podmínky průběžných a souvislých praxí studentů se specifickými potřebami již na začátku studia;
- Informovat studenta se specifickou potřebou o konání praxe, její náplni, délce, možnostech a podmínkách rovněž již na začátku studia (nejlépe již v rámci dnů otevřených dveří, před samotným přijetím studenta se SP);
- Spolupráci studenta a pedagoga při výběru organizace pro praxi;
- Prozkoumat vhodnost zařízení pro praxi studenta se specifickou potřebou;
- Zajistit v konkrétní organizaci dohodu pro praxi studenta s konkrétním typem postižení;
- Podílet se na zajištění individuálních požadavků a pracovních podmínek pro konkrétního studenta se specifickou potřebou;
- Ošetřit ve smluvních dokumentech odlišnost a specifika daného studenta se SP.

Ze závěrů a evaluace profesních stáží víme, že všichni studenti musí mít pracovní podmínky předem připravené a musí s nimi od začátku počítat. Je nutné brát v úvahu, že ne všechny studijní obory a studijní programy jsou vhodné pro všechny studenty s jakýmkoliv typem postižení. A jsou tedy stále i obory a profese na trhu práce, které pravděpodobně absolvent se zdravotním postižením nebude moci z důvodu rozsahu svého zdravotního postižení vykonávat. Ze strany vysoké školy je pak na místě reálné zabezpečení podpory terciárního vzdělávání, ovšem s přihlédnutím k realizaci konkrétní profese v praxi. Můžeme říci, že povinná praxe studentů, ať už souvislá nebo průběžná, je v rámci vysokoškolského studia první zkouškou budoucího uplatnění a profesní náplně daného člověka.

Použitá literatura

- BELZ, H., SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6.
- BRUTHANSOVÁ, Daniela, JEŘÁBKOVÁ, Věra. *Možnosti řešení sociálních důsledků zdravotního postižení – synergické efekty a bílá místa současné právní úpravy*. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2012. [online].[cit. 2014 – 07 - 15]. Dostupné z http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_345.pdf.
- ČERVINKA, Tomáš, HŮRKA, Petr, at col. *Zaměstnávání občanů se zdravotním postižením, důchodců, mladistvých a studentů, absolvent škol, žen a dalších kategorií*. Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 987-80-7263-529-0.
- FRIEDMANN, Zdeněk. *Profesní orientace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich uplatnění na trhu práce*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5602-2.
- KALEJA, Martin (Ed.). *Budování rovného přístupu v terciárním vzdělávání studentů se specifickými (vzdělávacími) potřebami*. Ostrava: OU, 2013. ISBN 978-807464-475-7.
- KALEJA, Martin, KOVÁŘOVÁ, Renata, ZEZULKOVÁ, Eva, FRANIOK, Petr. *Podpora terciárního vzdělávání studentů se specifickými vzdělávacími potřebami na Ostravské univerzitě v Ostravě*. Ostrava: OU, 2012. ISBN978-80-7464-174-9.
- KOVÁŘOVÁ, Renata, JANKŮ, Kateřina. *Postavení a kompetence speciálního pedagoga v rámci integračního procesu v běžné škole*. Ostrava: PdF OU, 2008.
- KRHUTOVÁ, Lenka a kol. *Občané se zdravotním postižením a veřejná správa*. Olomouc, UP, 2005.[online].[cit. 2014 – 07 - 5]. Dostupné z <http://www.kvalitavpraxi.cz/res/data/001/000205.pdf>.
- KRHUTOVÁ, Lenka. *Autonomie v kontextu zdravotního postižení*. Boskovice/Ostrava: OU v Ostravě, Albert, 2013. ISBN 978-80-7326-232-7.
- KVĚTOŇOVÁ, Lea (Ed.). *Vysokoškolské studium se zajištěním speciálně-pedagogických potřeb*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-141-6.
- LIBERDOVÁ, Eva. *Možnosti pracovního uplatnění mladých lidí se zdravotním znevýhodněním: teorie a praxe*. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2972-2.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 1999, s. 166. ISBN 978-80-200-0690. 30.

- OPATŘILOVÁ, Dagmar, Marie VÍTKOVÁ at al. *Speciálně pedagogická podpora dětí a mládeže se speciálními vzdělávacími potřebami mimo školu*. Brno: MU, 2011. ISBN 978-80-210-5693-0.
- OPATŘILOVÁ, Dagmar, PROCHÁZKOVÁ, Iva. *Profesní a předprofesní příprava jedinců se zdravotním postižením*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5536-0.
- BARTOŇOVÁ, Miroslava, Pavla PITNEROVÁ, Barbora BOČKOVÁ, Lenka DOLEŽALOVÁ, Jiřina KLENKOVÁ, Lucie PROCHÁZKOVÁ, Dagmar PŘINOSILOVÁ, Petra RÖDEROVÁ, Marie VÍTKOVÁ a Věra VOJTOVÁ. *Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na střední škole*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 221 s. neuveden. ISBN 978-80-210-6001-2.
- TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.

Elektronické dokumenty a legislativa:

- Kol. autorů. *Analýza současné situace studentů se specifickými nároky na vysokých školách*. Praha: Alevia, MŠMT. 2010. [online].[cit. 2014 – 07 - 06]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/14467>.
- Dodatek č. 2 k „Pravidlům pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy, č.j. 2 434/2011-33 ze dne 28. ledna 2011“, specifikující financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými potřebami (č.j.: 23 728/2011-30). [online].[cit. 2014 – 07 - 06]. Dostupné též z http://www.msmt.cz/file/18715_1_1/.
- Metodický pokyn MŠMT č.j. 23 728/2011-30 pro financování zvýšených nákladů na studium studentů se specifickými vzdělávacími potřebami vyplývající ze zdravotního postižení. [online].[cit. 2014 – 07 - 13].
- Projekt OECD Transforming Disability into Ability. [online].[cit. 2014 – 07 - 10]. Dostupné z <http://www.oecd.org/general/2500472.pdf>.
- Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. [online].[cit. 2014 – 07 - 11]. Dostupné z http://www.mpsv.cz/files/clanky/10774/umluva_CJ_rev.pdf.
- Výsledky šetření o zdravotně postižených osobách v České republice za rok 2007. [online].[cit. 2014 – 07 - 06]. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/3309-08>.

- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. [online].[cit. 2014 – 07 - 13]. Dostupné z http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf.
- Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a právních prostředcích ochrany před diskriminací. [online].[cit. 2014 – 07 - 05]. Dostupné z http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=z198_2009o.
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. [online].[cit. 2014 – 07 - 12]. Dostupné z https://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zoz_-_24._cervna_2014.pdf.
- Zákon č. 472/2011 Sb., o o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. [online].[cit. 2014 – 07 - 07]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-472-2011-sb-kterym-se-meni-skolsky-zakon>.
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. [online].[cit. 2014 – 07 - 07]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zpracovanymi>.
- Zákon č. 367/2011 Sb., o zaměstnanosti. [online].[cit. 2014 – 07 - 18]. Dostupné z <http://www.portal-vz.cz/getmedia/47504f98-918a-4370-9b2b-348aab07ca33/367-2011-Sb>.

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Evaluační dotazník pro studenty

Příloha č. 2: Evaluační dotazník pro metodiky stážistů a pro organizaci

Příloha č. 1:

Student se SVP

Evaluační hodnocení organizace a kvality profesní stáže

Jméno a příjmení studenta	
Datum narození	
Studovaný obor, ročník	
Termín a časový rozsah profesní stáže	
Název a adresa instituce, kde je profesní stáž vykonávána	
Jméno a pracovní zařazení metodika stáže za organizaci	
Telefonní a e-mailový kontakt organizace	
IČ organizace	

1. Výběr organizace a náplň práce profesní stáže odpovídaly profilu studenta ve vztahu ke studovanému oboru.

- Ano
- Ne
- Částečně

Postřehy studenta: (slovní vyjádření 3-5 větami)

2. Zajistila organizace optimální podmínky profesní stáže pro studenta/ku se SVP?

- Ano
- Ne
- Částečně

Postřehy studenta: (slovní vyjádření 3-5 větami)

3. Byl/a student/ka spokojen/na s vedením pracovní stáže metodikem za vybranou organizací?

- Ano
- Ne
- Částečně

Postřehy studenta: (slovní vyjádření 3-5 větami)

4. Uplatnil/a student/ka své teoretické znalosti ze studovaného oboru?

- Ano
- Ne
- Částečně

Postřehy studenta: (slovní vyjádření 3-5 větami)

5. Umožnila organizace studentovi/ce získat nové praktické zkušenosti formou samostatné práce/ samostatného rozhodování?

- Ano
- Ne
- Částečně

Postřehy studenta: (slovní vyjádření 3-5 větami)

6. Jaká byla úroveň komunikace s metodikem stáže za organizaci?

- Výborná
- Dobrá

Špatná

Postřehy studenta: (slovní vyjádření 3-5 větami)

7. Jaká byla spolupráce studenta/ky s ostatními spolupracovníky organizace?

Výborná

Dobrá

Špatná

Postřehy studenta: (slovní vyjádření 3-5 větami)

8. Vznikla potřeba úpravy pracovních podmínek pro studenta se SVP?

Ano

Ne

Částečně

Postřehy studenta: (slovní vyjádření 3-5 větami)

9. Stručný popis profesní stáže (zhodnocení prospěchu a významu, příp. nedostatky):

(slovní vyjádření 5-10 větami)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

10. Celkové hodnocení stáže studentem/kou:

- Výborné
- Dobré
- Neuspokojivé

V Ostravě dne:

Podpis studenta

PODPORA TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
NA OSTRAVSKÉ UNIVERZITĚ V OSTRAVĚ

Příloha č. 2:

Metodik stáže za organizaci

Evaluační hodnocení profesní stáže studenta se SVP

Jméno a příjmení studenta	
Datum narození	
Studovaný obor, ročník	
Termín a časový rozsah profesní stáže	
Název a adresa instituce, kde je profesní stáž vykonávána	
Jméno a pracovní zařazení metodika stáže za organizaci	
Telefonní a e-mailový kontakt organizace	
IČ organizace	

1. Student/ka docházel/a na profesní stáž pravidelně a splnil/a stanovený počet hodin.

Ano – počet splněných hodin:

Ne – počet splněných hodin:

Postřehy metodika stáže za organizaci:

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

2. Student/ka vždy docházel/a na profesní stáž připraven/a, vypracovával/a požadované úkoly

- Ano, vždy
- Jen částečně
- Ne

Postřehy metodika stáže za organizaci:

3. Úroveň teoretické přípravy studenta/ky na profesní stáž ve studovaném oboru:

- Výborná
- Dobrá
- Nedostačující

Postřehy metodika stáže za organizaci:

4. Komunikace s metodikem stáže za organizaci a s ostatními spolupracovníky instituce:

- Výborná
- Dobrá
- Nedostačující

Postřehy metodika stáže za organizaci:

PODPORA TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
NA OSTRAVSKÉ UNIVERZITĚ V OSTRAVĚ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

5. Navázání kontaktu s cílovou skupinou a komunikace s ní:

- Výborná
- Dobrá
- Nedostačující

Postřehy metodika stáže za organizaci:

6. Schopnost řídit samostatně přidělenou práci a orientace ve vykonávané činnosti:

- Výborná
- Dobrá
- Nedostačující

Postřehy metodika stáže za organizaci:

7. Aktivita a samostatnost studenta na profesní stáži:

- Výborná
- Dobrá
- Nedostačující

Postřehy metodika stáže za organizaci:

PODPORA TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
NA OSTRAVSKÉ UNIVERZITĚ V OSTRAVĚ

8. Student/ka byl/a na profesní stáži seznámen/a s těmito formami a metodami práce:

9. Celkové hodnocení studenta/ky:

- Výborné
- Dobré
- Neuspokojivé

Postřehy metodika stáže za organizaci:

10. Doporučení metodika stáže za organizaci pro studenta:

11. Vyjádření organizace, zda místo poskytnuté pro profesní stáž studenta se SVP je vhodným pracovním místem, příp. zda a do jaké míry kategorie speciálně vzdělávacích potřeb studenta limitují (mohou limitovat) výkon jeho profese.

Podrobnější vyjádření organizace:

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

12. Vyjádření organizace, zda by měla podmínky k vytvoření pracovního místa pro osobu se zdravotním postižením.

Podrobnější vyjádření organizace:

V Ostravě dne: *podpis metodika stáže za organizaci*

V Ostravě dne: *razítko a podpis vedoucího instituce*

PODPORA TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
NA OSTRAVSKÉ UNIVERZITĚ V OSTRAVĚ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDĚM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

Název: Metodické doporučení k realizaci stáže pro studenty se specifickými potřebami
Autor: Kateřina Janků ed. (90%)
Hana Novohradská (10%)

Jazyková korektura nebyla provedena, za jazykovou stránku odpovídá autor.

Recenzent:
PhDr. et PhDr. Martin Kaleja, Ph.D.
Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě

© Mgr. Kateřina Janků, Ph.D.
© Ostravská univerzita v Ostravě

ISBN 978-80-7464-672-0

PODPORA TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
STUDENTŮ SE SPECIFICKÝMI
VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
NA OSTRAVSKÉ UNIVERZITĚ V OSTRAVĚ